TYÖLÄISTEN OLOT

NEUVOSTO-EESTISSÄ

HENDRIK ALLIK

TYÖLÄISTEN OLOT NEUVOSTO-EESTISSÄ

TALLINNA

1958

Hendrik Allik
Kuidas elavad töölised Nõukogude Eestis
Soome keeles

Eesti Riiklik Kirjastus
Tallinn, Pärnu mnt. 10

*

Kuvittanut
V. Vare

MIKSI NEUVOSTO-EESTISSÄ VÄESTÖNLISÄYS ON SUUREMPI KUIN PORVARILLISESSA EESTISSÄ

Porvarillisessa Eestissä oli väkiluvun lisääntyminen hyvin hidasta. Vuosina 1920—1940 Eesti oli siinä suhteessa Euroopan tilastoissa eräällä viimeisimmällä sijalla. Syntyneisyys oli vähäinen. 14 vuoden aikana (1924—1937) syntyi 10 000 asukasta kohti 171 lasta, samaan aikaan kun kuoli 155 ihmistä. Keskimääräinen vuotuinen väenlisäys oli vain 1,6%. Oli vuosia, jolloin kuolleisuus oli syntyneisyyttä suurempi ja väkiluku pieneni. Työläisten keskuudessa oli kuolleisuus erikoisen suuri. Niinpä 1930—1931 oli kuolleisuus teollisuus- ja käsityöläisten keskuudessa 1,34 prosenttia, eli lähes kaksi kertaa suurempi kuin työnantajien keskuudessa, jossa vastaava prosentti oli 0,71. Ihmisiä kuoli erikoisen paljon sellaisiin „sosiaalisiin tauteihin" kuin keuhkotauti. Esimerkiksi 1938 Eestin pääkaupungissa Tallinnassa sattuneista kuolemantapauksista lankesi keuhkotaudin osalle 13,7 prosenttia. Itsemurhia oli suhteellisen paljon. Siinä suhteessa porvarillisella Eestillä oli ensimmäinen sija Euroopan kapitalististen maiden keskuudessa.

Valtion Tilastohallinnon tietojen mukaan Neuvosto-Eestin väkiluvun luonnollinen lisäys on vuosiin 1924—1938 verrattuna kasvanut viisinkertaiseksi nousten 0,8 prosenttiin. Syntyneisyys on lisääntynyt ja kuolleisuus on vähentynyt, eestin kansa on jälleen alkanut lisääntyä.

Herää kysymys, mistä tämä johtuu? Porvariston vallan aikana Eestissä levitettiin väestön vähäisen lisääntymisen selittämiseksi hyvin monenlaisia teorioita. Yleisesti tunnettu oli teoria, jonka mukaan pieni luonnol-

linen väelisäys on sivistyskansoille muka ominaista. Siinä ilmenee muka sivistyskansojen „kulttuuriväsymys". Pitemmittä perusteluitta lienee selvää, ettei tällaisessa väitteessä ole mitään pohjaa. Eestin kansa kuuluu epäilemättä sivistyskansoihin, mutta ei ole mitään syytä väittää, että sivistystaso olisi sodanedellisessä Eestissä ollut korkeampi kuin monessa muussa Euroopan maassa, esimerkiksi Suomessa tai Ruotsissa. Helpompi on todistaa päinvastaista. Tiedämme kuitenkin, että näissä maissa, samoin kuin monissa muissakin maissa, joissa kulttuuritaso on korkeampi kuin Eestissä, väkiluvun kasvu on aina ollut suurempi.

Neuvosto-Eestin kulttuuritaso ei ole porvariston valtakauteen verrattuna laskenut, vaan päinvastoin, kaikilla aloilla voidaan havaita sen kohoamista. Alkeis-, keski- ja korkeakoulujen koululaisten ja ylioppilaiden määrä on lisääntynyt. Kirjoja, lehtiä ja muita painotuotteita luetaan entistä enemmän. Teattereissa, elokuvissa ja muissa kulttuurilaitoksissa käy ihmisiä enemmän kuin koskaan ennen. Näin ollen väite, jonka mukaan väestön vähäinen lisäys porvarillisessa Eestissä johtui muka korkeasta sivistystasosta, ei pidä paikkaansa. Nähtävästi väen lisäyksen pohjana ovat sensijaan kansan aineelliset elinehdot. Kuolleisuustilastot kuvastavat muita syitä kuin „kulttuuriväsymyksen". Tarkkailtaessa Tallinnan kaupungin tilastollista vuosikirjaa vuodelta 1940 näemme, että 1938 Tallinnassa kuoli 2142 henkeä, joista erilaisiin tarttuviin tauteihin 437 (keuhkotautiin 337); itsemurhia oli 63 ja erilaisissa onnettomuuksissa sai surmansa 86 (niistä suurin osa työtapaturmissa). Tiedämme, että tarttuvat taudit leviävät enimmäkseen juuri tiheään asutuissa työläiskortteleissa, joissa olosuhteet ovat usein hyvin epätervelliset. Samoin tiedämme, että työtapaturmissa saavat surmansa vain työläiset ja että toivottomat elinolot johtavat itsemurhiin. Siksi lieneekin paikallaan etsiä meitä kiinnostavan ongelman ratkaisua kansan aineellisista elinoloista. Kansa on laaja käsite ja erikoisesti porvarillisessa yhteiskunnassa kuuluu siihen hyvin erilaisia yhteiskuntakerroksia. Porvarillisessa Eestissäkin oli tehtaanomistajia ja tehdastyöläisiä, tilanherroja ja torp-

pareita, miljonäärejä ja kerjäläisiä. Tehtaanomistajat, kartanonherrat ja suurtilalliset eli „hallparunit", kuten heitä Eestissä nimitettiin, eivät eläneet huonosti.

Meitä kiinnostaa, kuinka eli se osa kansasta, joka muodostaa yhteiskunnan pääosan, ts. työtätekevä väestö porvarillisessa Eestissä ja kuinka se elää nykyisin? Työtätekevän väestön valtaosan muodostavat palkallaan elävät työläiset. Mutta palkansaannin ehtona on ennenkaikkea se, että työläisellä on työtä.

OLIKO PORVARILLISESSA EESTISSÄ KAIKILLE TYÖTÄ?

Mitä työttömyys merkitsee, tietävät mainiosti kaikki kapitalististen maiden työläiset. Työttömyys ei vaikuta ainoastaan työttä ja palkatta jääneiden elintasoon, vaan se pakottaa työssä käyvätkin kiristämään suolivyötään. Ensinnäkin työssä käyvillä on sangen vähän mahdollisuuksia vaatia itselleen parempaa palkkaa ja parempia työehtoja, kun tehtaan porttien takana on odottamassa tuhansia työnhakijoita, joita hätä pakottaa suostumaan minkänlaisiin palkkoihin ja työoloihin tahansa. Toiseksi, työläisperheen työssäkäyvien perheenjäsenten on pakko jakaa vähäinen palkkansa niiden kanssa, jotka työttömyys on syrjäyttänyt palkansaajien riveistä.

Porvariston vallan aikana Eestissä oli kaikille kapitalistisille maille ominaisen työttömyyden lisäksi myös erikoislaatuista työttömyyttä, jonka porvarillisen tasavallan synty oli tuonut tullessaan.

Entisaikaan Eesti oli Venäjän teollisesti kehittyneimpiä alueita. Eestissä sijaitsi Euroopan suurin puuvillatehdas — Kreenholmin manufaktuuri, jossa oli 12 000 työntekijää. Eestissä oli entisen Venäjän suurin vaunutehdas „Dvigatel" ja sähkömoottoritehdas „Volta". Ennen ensimmäistä maailmansotaa Tallinnassa oli kolme suurta laivatelakkaa, joissa oli sodan aikana 15 000—17 000 työntekijää. Kaikki nämä suurtehtaat oli sidottu Venäjän markkinoihin. Eestin Venäjästä eroamisen ja sen markkinoiden menettämisen jälkeen, nämä

tuotantolaitokset joutuivat voittamattomiin vaikeuksiin. Pieni Eesti, jonka väkiluku oli vain miljoona, ei kyennyt sulattamaan näiden suurtehtaiden tuotantoa. Laajempien menekkimarkkinoiden muualta löytäminen oli mahdotonta, sillä Eestin tehtaat eivät kestäneet kilpailua kehittyneimpien ja mahtavampien maiden teollisuuslaitosten kanssa. Monet tehtaat lopettivat kokonaan toimintansa; niin tekivät myös laivaveistämöt ja vaunutehdas „Dvigatel". Telakkoiden työtiloja käytettiin osalta varastoina, osalta vuokrattiin erilaisille pienille tehtaille. Entisestä „Voltan" tehtaasta jäi jälelle pieni paikallisia tarpeita palveleva tehdas muutamine kymmenine työläisineen. Muut tuotantolaitokset jatkoivat toimintaansa paljon pienemmässä mitassa. Niinpä Kreenholmin manufaktuurissa työskenteli porvariston vallan aikana keskimäärin pari tuhatta työläistä aikaisemman 10 000—12 000 asemesta. Porvariston vallan aikana Eestiin avattiin uusia, pääasiallisesti tekstiili- ja elintarviketehtaita, joiden tuotanto käytettiin kotimaan tarpeiksi. Tsaarinaikaan verrattuna supistui niin teollisuuden kokonaistuotanto kuin työläisten lukumääräkin. Tsaarivallan aikana Eestin suurteollisuuden palveluksessa oli 43 000 työläistä, mutta 1923 työläisten lukumäärä oli jo vähentynyt 23 600:taan.

Teollisuuden rappeutuessa kaupunkien väkiluvussa ei tapahtunut huomattavaa lisäystä. Eräissä, esim. tasavallan toiseksi suurimmassa teollisuuskaupungissa Narvassa asukasluku supistui lähes 50 prosentilla. Senvuoksi myös rakennustoiminta oli porvariston vallan kaikkina vuosina hyvin vaatimatonta ja vähäistä.

Tähän on lisättävä, että keisarivallan aikaisella Venäjällä varsin monet eestiläiset hakivat työtä maansa rajojen ulkopuolelta. Erikoisen paljon oli työssä muualla rakennustyöläisiä. Eestiläiset kirvesmiehet olivat haluttuja niin Pietarin ja Riian kuin tsaristisen Venäjän muillakin rakennustyömailla. Tältä ajalta ei ole tilastotietoja, mutta Eestin ulkopuolella työtä saaneiden lukumäärä lienee noussut kymmeniintuhansiin.

Porvarillisessa Eestissä ei työläisillä enää ollut tällaisia mahdollisuuksia. Niin teollisuuden palveluksesta vapautuneiden työläisten kuin aikaisemmin maan rajo-

jen ulkopuolellakin työskenelleiden oli nyt etsittävä työtä Eestistä. Työmahdollisuudet olivat kuitenkin hyvin rajoitetut. Teollisuuden supistuessa supistui myös kaupankäynti ja kuljetuslaitoksen toiminta. Eesti oli keisarillisen Venäjän tärkeitä kauttakulkumaita. Venäjästä eroamisen jälkeen esim. Tallinnan sataman kautta tapahtunut kauppakuljetus väheni 1,2 miljoonasta tonnista 1912 puoleen miljoonaan tonniin 1925.

Suurin osa maasta oli keisarivallan aikana tilanherrain hallussa. Tilanherrat eivät luonnollisesti viljelleet itse kaikkia maitaan, vaan antoivat niistä osan vuokralle. Suurin osa maista oli kuitenkin tilanherrojen hallussa, jotka käyttivät niiden viljelyttämiseen runsaasti palkkatyövoimaa. Porvarivallan aikaisessa Eestissä suoritettiin 1919—1920 maareformi, jonka seurauksena suurin osa kartanoiden maista joutui jaettavaksi. Näin saadusta maasta samoin kuin työkaluistakin kartanonherroille oli maksettava hyvitystä.

Kartanoiden maiden jakaminen oli sellaisenaan edistyksellinen toimenpide, mutta sen seurauksena suuri joukko entisiä maatyöläisiä joutui vaikeuksiin. Maata saivat ensi vuorossa ne, joilla oli työkaluja ja -karjaa, t. s. mahdollisuuksia maan hankkimiseen. Maastakin oli maksettava, joskin maksu voitiin suorittaa vähin erin. Entisillä kartanoiden työläisillä ei ollut rahaa enempää kuin työkalujakaan. Suurin osa heistä ei senvuoksi hyötynyt maareformista lainkaan, vaan päinvastoin menetti entisenkin kurjan toimeentulonsa.

Näin muodostui Eestissä maareformin tuloksena ensinnäkin uusi työttömien joukko kartanontyöläisistä. Suurin osa maasta joutui kylän varakkaammalle talonpoikaistolle, suuremmat kartanot ja suuremmat tilat annettiin upseereille ja monenlaisille valtionvirkailijoille, jotka eivät itse muokanneet maata, vaan teettivät sen palkkatyöläisillä. Tietty osa entisiä kartanoiden työläisiä sai täten työtä. Se osa pientilallisista, joka sai maata paroonien kartanoiden kustannuksella, työskenteli nyt maalla koko perheineen. Mutta näin sai lisämaata vain vähäinen osa pientilallisista. Näin ollen vapautuneiden kartanontyöläisten lisäksi jäivät työttömiksi myös ne pientilallisten perheenjäsenet, jotka

aikaisemmin kävivät rakennus- ja muissa kausiluontoisissa töissä niin Eestin eri kaupungeissa kuin myös maan rajojen ulkopuolella, keisarikunnan muissa teollisuuskeskuksissa. Yhteenvetona todettakoon, että maaseutu ei voinut ottaa vastaan läheskään kaikkia teollisuudesta vapautuneita työläisiä. Päinvastoin sekin puolestaan lisäsi työttömien joukkoa.

PORVARILLISEN EESTIN TYÖTTÖMYYSTILASTOA

Kuinka suuri oli porvarillisen Eestin työttömyys? Tilastotiedoista on hyvin vaikea saada tähän vastausta. Tilastotietoihin sisältyi tavallisesti työnvälitystoimistojen kirjoissa olevien työttömien luku. Mutta nämä numerot sanovat hyvin vähän, koska työnvälitystoimistojen kirjoissa oli vain osa työnhakijoista. Ensinnäkin, tällaisia toimistoja oli vain suuremmissa kaupungeissa. Maaseudulla ja pikkukaupungeissa niitä ei ollut lainkaan, eikä kukaan eikä mikään laitos pitänyt kirjaa työttömien lukumäärästä. Toiseksi, työnvälitystoimistojen työttömyyskortistoihin ei otettu läheskään kaikkia työnhakijoita, vaan työttömyyskortistoa koskeneiden määräysten mukaan vaadittiin, että ennenkuin asianomainen otettiin työttömyyskortistoon, hänen oli sitä ennen asuttava vähintään kaksi vuotta työnvälitystoimiston alueella eikä hän saanut olla kuuttakymmentä vuotta vanhempi. Lisäksi työntekijällä ei saanut olla rahallisia eikä luontaisia lisätuloja enempää 25 kruunua kuukaudessa. Näin ollen työttömyyskortistosta jäivät pois kaikki pikkukaupunkien ja maaseudun työttömät sekä kausityöläiset, jotka kiertelivät työtä hakiessaan paikasta toiseen. Kaupungeissa ei otettu kortistoon myöskään niitä, joilla oli oma talo, vaikka siinä asui vain asianomaisen perhe, sillä vapaasta asunnosta ja puutarhasta koituvat tulot voitiin arvioida hyvinkin 25 kruunuksi kuukaudessa. Edelleen kortistoon ei otettu niitäkään, joiden oli muun työn puuttuessa tehtävä kotona käsitöitä ja jotka siten ansaitsivat muutaman kruunun. Kaiken lisäksi työttö-

millä oli vähän hyötyä työttömyyskortistoon pääsemisestä, sillä työttömyysvakuutusta ei ollut ja työnsaantimahdollisuudet työnvälitystoimiston kautta olivat varsin vähäiset. Arvioidessamme siis porvarillisen Eestin taloussuhdanteita voidaan työttömyyskortistoa pitää eräänlaisena osoittimena, vaikkakaan se ei kuvastanut todellista työttömyystilannetta. Työttömyystilanne muuttui aina suhdannemuutosten mukaisesti. Suurin määrä työttömiä oli otettu kortistoon vuoden 1933 varhaiskeväällä, jolloin työnvälitystoimistojen kirjoissa oli 16 000 työtöntä. Koska työttömyys oli siihen aikaan joukkoluontoista ja yleinen talouspula vaikutti työväenluokan vallankumouksellisten mielialojen voimistumiseen, järjestettiin valtion sekä kuntienkin toimesta ns. hätäaputöitä, joissa työttömät saivat äärimmäisen pientä palkkaa — kruunun päivässä. Työttömyyskortistossa olleen 16 000 työttömän lisäksi oli samaan aikaan hätäaputöissä suunnilleen 10 000 muuta työtöntä. Näin ollen nousi 1933 työttömien yhteisluku 26 000:een. Vertailun vuoksi sanottakoon, että samanaikaisesti oli suuren ja keskisuuren teollisuuden palveluksessa 29 900 työntekijää, joten virallisesti rekisteröityjen työttömien ja teollisuustyöläisten luku oli melkein sama.

Tie- ja vesirakennusministeriön yhteyteen perustettu työttömyyden torjuntakomitea järjesti talvella 1931—1932 työttömien luetteloinnin kunnissa ja kauppaloissa. Luetteloihin otettiin 16 200 työtöntä. Senaikaisen tilastollisen keskustoimiston johtavien virkailijoiden mielestä tämä luettelointi olisi tuonnut työttömyyskortistoon vähintään 20 000 työtöntä, jos se olisi ollut paremmin järjestetty. Talouspulan ankarimpana aikana työttömien yhteisluku olisi noussut 46 000:een. Senaikainen tilastotiede piti tätä lukua poikkeuksellisena ja normaaliaikoina täysin mahdottomana. Mutta oliko tämä lukumäärä todellisuudessa niin poikkeuksellinen?

Porvariston vallan viime vuosina oli rakennustöissä kesäisin noin 15 000—17 000 työläistä. Talvella tämä määrä väheni 10 tuhannella. Turveteollisuudessa oli kesäisin työssä 3000—4000 työläistä; talvisin ei sensijaan ollut kuin 700. Näin ollen näiltä kahdelta teolli-

suusalalta vapautui talveksi suunnilleen 13 000 työläistä. Kun otamme huomioon muutkin kausiluontoiset teollisuusalat, niin talveksi vapautui työstä noin 15 000—17 000 työläistä. Porvarivallanaikaisten tilastotietojen mukaan 1938 oli teollisuudessa (itsenäiset käsityöläiset, ilman pienteollisuuden palveluksessa olleita, mukaan luettuina) eniten työläisiä kesäkuussa — (89 100) — ja vähiten tammikuussa — (72 000); ero oli täten 16 500. Tähän on vielä lisättävä maatalouden palkkatyöläiset, joilla oli myös työtä pääasiallisesti kesäisin. Vuonna 1937 oli maatalouden palveluksessa enin määrä palkkatyöläisiä heinäkuussa — (73 400) — ja vähin tammikuussa — (16 100); ero oli siis 57 300. Kun vähennämme tästä määrästä suunnilleen 10 000 alaikäistä paimenta, joista suurin osa kävi talvella koulua, niin talveksi jäi maataloudessa työttömäksi 47 000 aikuista työläistä. Ainoa ala, jossa työttömät talvisin löysivät työtä, oli metsäteollisuus. Mutta tälläkin alalla työttömien kanssa kilpailivat pientilalliset, joille oma peltotilkku ei turvannut toimeentuloa ja joiden oli myös pakko tarttua jokaiseen työnsaantimahdollisuuteen. Maatalouden, teollisuuden, kauppaverkoston, liikennelaitoksen ja metsäteollisuuden palveluksessa oli kesäkuussa 1938 yhteensä 179 700 palkkatyöläistä. Tammikuussa tämä luku oli 114 100; siis ero oli 65 600. Kun vähennämme tästä 10 000 alaikäistä paimenta, jää täysikäisiä työttömiä suunnilleen 55 000.

Työttömyyskortistoissa oli helmikuussa 1938 kuitenkin vain 2900 työtöntä. Vertaillessamme näitä lukuja huomaamme, että työttömyyskortistoihin perustuva porvarillinen työttömyystilasto oli tosiaankin hyvin etäällä totuudesta. Porvarivallanaikaisessa Eestissä oli korkeasuhdanteidenkin aikana talvisin 50 000—60 000 työtöntä, joten senaikaiset tilastotiedot pulavuosien 46 000 työttömästä ovat ilmeisesti vajanaisia. Mutta täystyöttömien lukumäärä ei vielä anna läheskään täyttä kuvaa koko porvarillisessa Eestissä vallinneesta työttömyystilanteesta.

MITÄ TYÖLÄISET MENETTIVÄT OSATYÖTTÖMYYDESTÄ

Porvarivallan aikainen työttömyystilasto ei katsonut työttömiksi niitä, jotka työskentelivät vain osan työajastaan. Tunnettua on, että tästä syystä työläiset joutuivat menettämään yleensä paljon työaikaa ja ansiotaan. Niinpä esim. senaikaisen Tilastollisen Keskustoimiston tietojen mukaan 1931 työläiset menettivät lyhennetyn työajan takia työaikaansa ja palkkaansa 5,1 prosenttia, 1932 7,1 prosenttia ja 1933 7,5 prosenttia. Sairasapukassojen tilastotietojen mukaan nämä prosentit olivat vieläkin suuremmat, ja 1931—1933 työläiset menettivät todellisuudessa vajaatyöllisyyden vuoksi 10 prosenttia ansioistaan. Minkäänlaisista tilastotiedoista ei ilmene, kuinka paljon työläiset menettivät työaikaa työtä hakiessaan. Porvarivallan aikana työvoima oli kovin vaihtuvaa. Eestin porvariston liiketoimet olivat yleensäkin hyvin sattumanvaraisia. Tehtaan saadessa jonkin edullisen tilauksen työläisiä otettiin lisää, mutta myöhemmin heidät taas erotettiin. Marrask. 1 pnä 1939 Eestissä oli suuren ja keskisuuren teollisuuden palveluksessa yhteensä 59 100 työntekijää. Vuoden aikana, marrask. 1 päivästä 1938 marrask. 1 päivään 1939, työhön otettiin 76 900 ja työstä erotettiin 76 000 työntekijää. Tämä merkitsee sitä, että jokainen työntekijä vaihtoi vuodessa työpaikkaa 1,3 kertaa. Jopa hyvinäkin talousvuosina oli onnellinen sattuma, jos jonku tehtaan portin taakse heitetyn onnistui heti päästä toisen tehtaan portista sisään. Tavallisesti työläinen joutui juoksemaan viikon tai parikin paikasta toiseen ja lahjomaan usein mestareita ja muita työnjohtajia, joista riippui työhön pääseminen.

On vaikea sanoa, kuinka paljon työläinen menetti jopa hyvinäkin suhdannevuosina työaikaa ja ansiotaan työttömyyden, lyhennetyn työajan, työnhaun ja muiden syiden takia. Siinäkin tapauksessa, vaikkei oteta huomioon maatyöväkeä, joka joutui eniten kärsimään kausityöttömyydestä, saadaan tulokseksi, että teollisuustyöläiset menettivät täten vähintään 10 prosenttia koko työajastaan. Tämän vahvistavat oikeaksi myös

sairasapukassojen tilastotiedot. Työläisten keskimääräinen tuntipalkka oli 1938 suuressa ja keskisuuressa teollisuudessa 36,2 senttiä, eli 8-tuntisen työpäivän voimassaollessa 72,4 kruunua kuukaudessa. Sairasapukassojen tilastotietojen mukaan kassan jäsenen keskimääräinen kuukausipalkka oli kuitenkin vain 65,3 kruunua. Näin ollen työssä olevat työläiset ansaitsivat suunnilleen 10 prosenttia vähemmän kuin teoreettisesti olisivat voineet ansaita, jos olisivat jatkuvasti olleet työssä.

SALATYÖTTÖMYYS PORVARILLISESSA EESTISSÄ

Suoranaisen työttömyyden lisäksi porvarillisessa Eestissä oli myös salattua työttömyyttä. Oli kymmeniä tuhansia sellaisia ihmisiä, joita ei virallisesti otettu työttömyysluetteloihin. Heillä oli usein jonkinlaista hätätyötä, minkä he olisivat hetkellä millä hyvänsä vaihtaneet johonkin varmaan työhön, mikäli siihen olisi ollut mahdollisuutta.

Ensinnäkin, vuoden 1934 väenlaskun mukaan Eestissä oli 235 500 työläisen ja virkailijan huollettavana 166 700 henkeä. Sairasapukassojen tilastotietojen mukaan suunnilleen puolet olivat niistä aikuisia. Heidän joukossaan oli jokin määrä työkyvyttömiä vanhuksia ja naisia, joilla oli pieniä lapsia, mutta myös kymmeniä tuhansia sellaisia, jotka olisivat mielellään tehneet työtä, jos siihen olisi ollut mahdollisuutta. Tuskinpa kukaan halunnee todistaa, että porvarivallanaikaisessa Eestissä, jossa elintaso oli miltei alhaisin koko Euroopassa, aikuiset perheenjäsenet olisivat olleet tekemättä työtä siksi, että perheenpään tulot riittivät perheen ylläpitämiseen. Väenlaskun mukaan huollettavien joukossa oli 57 000 perheenemäntää. Työläisistä ja virkailijoista oli silloin naisia yhteensä 42,1 prosenttia. Teollisuudessa oli naisia vähemmän, vaihdellen 25 ja 33 prosentin välillä. Se, että monet heistä olisivat menneet työhön, ilmenee nyt, kun Neuvosto-Eestissä, jossa siihen on mahdollisuus, työläisistä ja virkailijoista on nyt naisia 50,6 prosenttia ja teollisuustyöläisistä 45 prosenttia.

Porvariston vallan aikana Eestissä oli suunnilleen 20 000 yksityistä käsityöläistä ja kotiapulaista. Heidän joukossaan oli sellaisia, jotka porvarillisen Eestin oloihin suhteissa ansaitsivat verraten hyvin ja elivät melko tyydyttävästi. Valtaosan oli heistä tehtävä kuitenkin työtä „omiin nimiinsä" pakosta, koska muualla ei ollut mitään työmahdollisuuksia. Suurteollisuuden rappeutumisen johdosta tehtaista erotettujen työläisten oli kuitenkin saatava jostain elatuksensa. Siksi tällaisten „yksityisyrittäjien" joukossa olikin sellaisia puuseppiä, joiden työkaluina olivat höyläpenkki, pari sahaa ja höylää. Heidän joukossaan oli tehtaista erotettuja viilaajia, jotka kiinnittivät puristimen keittiön pöytään ja asettivat ikkunaan tai portille ilmoituksen, että „täällä korjataan lukkoja ja tinataan kattiloita". Oli suutareita, jotka muun työn puuttuessa joko korjailivat kotona vanhoja kenkiä taikka aika-ajoin täyttivät jonkin liikkeen tilauksia. Ellei tilauksia ollut, tällaiset „yrittäjät" kävivät satunnaisissa töissä, mikäli niitä löytyi. Päinvastaisessa tapauksessa oli kiristettävä suolivyötä ja elettävä lähimmän yksityiskaupan antamalla luotolla parempia aikoja odotellessa.

Se, keitä tällaiset „yksityisyrittäjät" olivat, selviää jo niistä muutamista henkilötiedoista, jotka on saatu Viljandissa suoritetun toimeentulotutkimuksen tuloksena.

„Mihkel Soo, suutari, 36-vuotias, vaimo Salme, 38-vuotias (käy sekatöissä), poika 7-vuotias. Vuositulo 400 kruunua (vaimolla 200 kruunua), työskentelee 14 tuntia päivässä, asunto ja työtupa 37,5 m^2, työkalujen arvo 35 kruunua. Tekee tilaustöitä. Vuokra työhuoneesta 33 kruunua.

Hermann Kalam, suutari, 37-vuotias, vaimo 39-vuotias, työssä tehtaalla ansaiten 250 kruunua vuodessa. Mies ansaitsee vuodessa 500 kruunua. Työpäivä 18 tuntia, saappaista saa 3 kruunua, varsikengistä 1,5 kruunua. Työhuone 10 m^2, asunto käsittää kaksi huonetta. Työhuoneesta maksaa 50 kruunua. Työkalujen arvo 50 kruunua. Tekee tilaus- ja satunnaistöitä.

Friedrich Porisammal, suutari, 33-vuotias, käy sekatöissä: rakennuksilla, peltotöissä ja välillä lastaajana. Vuositulot 200 kruunua (tästä summasta suutarin työstä

100 kruunua). Vaimo Emmi 35-vuotias, talonmies, ansaitsee 144 kruunua vuodessa. Työpäivä 8—16 tuntia. Asunto ja työhuone yhteensä 14 m². Työkalujen arvo 50 kruunua.

August Kink, 53-vuotias, suutari, vaimo 49-vuotias, äiti Anu 90-vuotias, poika Edgar pankkivirkailija (ansaitsee 720 kruunua vuodessa), tytär Leida 23-vuotias, työskentelee palkatta harjoittelijana, poika Heino suorittamassa asevelvollisuuttaan. Työkalujen arvo 100 kruunua. Työpäivä 8—18 t. (18 t. päivässä työskentelee maalis-, kesä-, syys-, loka-, marras- ja joulukuussa). Tavallisista saappaista saa 2,5 kruunua. Tekee tilaustöitä."

Selvyyden vuoksi sanottakoon, että 1937 kilo tavallista ruisleipää maksoi Viljandissa 18 senttiä (1 kruunu on 100 senttiä).

Nämä viralliset, mutta silti niin inhimilliset asiakirjat puhuvat tuollaisten "yksityisyrittäjäin" taloudellisesta tilasta selvempää kieltä kuin monet tilastotieteelliset teokset.

Käsityöläisten ja kotiapulaisten asemaa luonnehtii 1937 toimeentulotutkimuksen pohjalla tehty yhteenveto. Sen mukaan nämä työläiset tekivät tavallisesti työtä 9—9,5 tuntia päivässä ansaiten vain 66—73 prosenttia siitä, mitä heidän työtoverinsa ansaitsivat tehtaassa 8-tuntisessa työpäivässä. Heitä eivät koskeneet mitkään työnsuojelu- ja sosiaalivakuutuslait. Suuri osa näistä käsityöläisistä olisi empimättä vaihtanut „isännän asemansa" lyhyempään työpäivään ja parempaan palkkaan, jos vain siihen olisi tilaisuus ollut.

Kuten edellä jo mainitsimme salattua työttömyyttä oli myös Eestin maaseudulla. Emme ota tässä huomioon 22 000 alle 1 hehtaarin kokoista taloutta, joiden omistajat ansaitsivat elatuksensa kokonaan palkkatyöllä. Niiden lisäksi Eestissä oli 1939 maataloustilastotietojen mukaan 140 000 taloudesta 22 000 sellaista taloutta, joiden koko vaihteli 1 ja 5 ha välillä, ja 29 900 taloutta, joilla oli maata 5—10 ha. Nämä pientilalliset, joita oli 30,5 prosenttia tilallisten yhteisluvusta, omistivat 8,9 prosenttia koko viljelysmaasta ja tällä maa-alalla asui 26,2 prosenttia koko maatalousväestöstä. Kaiken lisäksi

on otettava huomioon, että tutkimus toimitettiin kesällä, joten näiden maatilojen asukkaihin laskettiin kaikki nekin, jotka olivat olleet tilalla työssä yli kuukauden, t. s. myös kaikki vuosi- ja kuukausisopimusten pohjalla työssä olleet palkkatyöläiset. Saman tutkimuksen mukaan maatiloilla oli yhteensä vuosi-, kesä- ja kuukausityöläisiä 61 800. Meillä ei ole tietoja siitä, minkälaisista oloista he olivat lähtöisin, mutta jokunen tuhat heistä oli varmaan pientilallisten työkykyisiä perheenjäseniä ja muutama tuhat oli epäilemättä ansaitsemassa leivänsärvintä muissa kesäkausitöissä — rakennuksilla, turvesoilla, ojankaivussa jne. Näin ollen pientiloilla asuvia työkykyisiä ihmisiä oli tosiasiassa paljon enemmän kuin maataloustilastot osoittavat. Mutta jo ilman tätäkin oli työvoiman ylijäämä pientiloilla hyvin suuri. 163 900:sta pientilojen asukkaasta oli työkykyisiä aikuisia 102 500. Laskettaessa keskimääräiseksi työpäivän pituudeksi 8 t. (pienviljelijäin työpäivä oli epäilemättä pitempi) se tekee vuodessa 2400 työtuntia.

Porvarivallanaikaisen maatilojen kirjanpitotoimiston tietojen mukaan oli 1938—1939 koko vuotuinen työntarve, kotitaloustyöt mukaan luettuina, talouden jokaista sataa hehtaaria kohti seuraava:

alle 20 ha	tiloilla	— 626	tuntia
20—30 „	„	— 432	„
30—50 „	„	— 331	„
yli 50 „	„	— 230	„

Alle 10 ha tiloilla oli yhteensä viljelysmaata 243 200 ha. Koko työntarve tällä maa-alalla olisi ollut 152,2 miljoonaa työtuntia. Jakaessamme tämän 2400:lla saamme 63 400; verrattaessa tätä lukua näissä taloissa asuvaan 102 500 työkykyiseen ihmiseen näemme, että jopa kaikkein alkeellisemminkin koneistetuilla Eestin pientiloilla oli liikaa lähes 40 000 työkykyistä ihmistä, joista ei mainittu missään porvarivallanaikaisessa työttömyystilastossa, vaan päinvastoin pidettiin „omassa taloudessaan työskentelevinä".

Tilastotiedoista ilmenee hyvin vakuuttavasti myös se, etteivät pienviljelijät suinkaan lähteneet pois maal-

taan siksi, että elämä olisi ollut siellä hyvin helppoa. V:n 1939 maataloustilaston mukaan maatalouden kokonaistuotannon ja markkinatuotannon arvo oli kruunuissa vuosityöläistä kohti seuraava:

	Kokonais-tuotanto	Markkina-tuotanto
Tilat 1— 5 ha	189	—
„ 5—10 „	305	42
„ 10—20 „	461	182
„ 20—30 „	602	350
„ 30—50 „	733	488
„ yli 50 „	899	665

Näemme, että 1—5 ha tiloilla työn tuottavuus oli neljä kertaa ja 5—10 ha tiloilla lähes kolme kertaa huonompi kuin 50 ha suuremmilla tiloilla. Ensimmäinen ryhmä ei markkinatuotantoa antanut lainkaan eikä toinenkaan kuin nimeksi. Suuri osa tällaisista „isännistä" olisi tarttunut mielisti jokaiseen ansiomahdollisuuteen. Porvarivallanaikaisen Eestin talouselämän rappiotilan vuoksi tällaiset mahdollisuudet olivat kuitenkin äärimmäisen laihat.

Sitä, että asianlaita oli näin, vahvistavat neuvostojärjestelmän aikana saadut kokemukset. Porvarillisten tilastotietojen mukaan Eestissä ei keväällä 1940 ollut työttömyyttä. Päinvastoin, huhtikuun 1 päivänä työnvälitystoimistoissa tarjolla olleeseen 2549 vapaaseen työpaikkaan oli hakeutunut 991 työtöntä. Näin ollen oli muka olemassa työvoiman puute. Kesällä 1940 Eestissä perustettiin neuvostovalta ja tehtaat alkoivat käydä täydellä tehollaan. Tämän ansiosta työntekijöiden määrä lisääntyi muutamassa kuukaudessa 30 000:lla. Tällöin on otettava huomioon, ettei 1940—1941 tasavallan ulkopuolelta saatu lisätyövoimaa. Päinvastoin, saksalaiset lähtivät kotimaahansa, samoin 1939 Vilniuksen voivodikunnasta tuodut maataloustyöläiset, jotka saman vuoden syksyllä puhjenneen sodan vuoksi olivat jääneet tänne, lähtivät takaisin kotiseuduilleen. Monet maataloustyöläiset, jotka tavallisesti olivat tyytyneet millaisiin töihin tahansa, aset-

tuivat mainittuna vuonna omalle maalleen, jota olivat saaneet neuvostovallan suorittaman maareformin kautta. Lisäksi ei ensimmäisenä neuvostovallan vuotena avattu minkäänlaisia uusia tehtaita, vaan maassa toimi vain porvariston valtakaudelta perinnöksi saatu talouskoneisto.

ONKO NEUVOSTO-EESTISSÄ TYÖTTÖMYYTTÄ?

V:n 1934 väenlaskun mukaan Eestissä oli 666 000 aktiivista työntekijää. Yli 235 500 henkeä sanoi saavan toimeentulonsa yksinomaan palkkatyöstä. Heistä kävi työssä suunnilleen 203 000, kun taas työttömiä oli yli 32 000. Väkiluku ei ole Eestissä välivuosina tuntuvasti muuttunut, vaan on pysytellyt nykyisinkin 1934 tasolla. Viime vuosina tapahtunut suhteellisen suuri luonnollinen väenlisäys on täyttänyt niitä aukkoja, joita sota ja sodan jälkeen toimeenpantu rajojen suoristaminen, minkä seurauksena Leningradin ja Pihkovan alueisiin liitettiin muutamat, pääasiassa venäläisten asuttamat kunnat, on väkiluvussa aikaansaanut. Samanaikaisesti työläisten ja virkailijoiden luku on kuitenkin kasvanut 378 000:een. Näin ollen työtä ovat saaneet paitsi ne 32 000, jotka vuoden 1931 väenlaskun mukaan olivat työnvälitystoimistojen luetteloissa, myös monet muutkin.

Työtä on, ensinnäkin, saanut osa niistä, joiden täytyi porvariston vallan aikana olla toisten huollettavana. Tätä osoittaa erikoisesti naisten osuuden kasvu kansantaloudessa, kuten edellä jo totesimme. Edelleen vakituista työtä ovat saaneet monet käsityöläiset, pientilalliset ja monet muut väestöryhmät, joita porvarillisissa tilastotiedoissa pidettiin „itsenäisinä yksityisyrittäjinä".

Vuonna 1956 oli valtion ja osuuskuntateollisuuden palveluksessa 154 600 työntekijää. Porvarillisen Eestin korkeasuhdanne vuonna 1934 oli suuren ja keskisuuren teollisuuden palveluksessa keskimäärin 60 000 työläistä. Kun lisäämme tähän pienteollisuuden työntekijät ja käsityöläiset, joista senaikaisissa tilastoissa on

hyvin vajavaiset tiedot, voimme laskea teollisuuden palveluksessa olleen työntekijämäärän lisääntyneen 60 000—70 000:lla. Työläisten luku kaikilla teollisuusaloilla on lisääntynyt ja teollisuustuotanto on vuoteen 1937 verrattuna 7-kertaistunut. On perustettu kokonaisia uusia teollisuusaloja, kuten liuskekaasuteollisuus, joka tuottaa vuodessa kaasua yli 400 milj. m^3 ja tasavallan tarpeiden tyydyttämisen ohella varustaa kaasulla myös Leningradin. Polttoliuskeen tuotanto on 1,7 milj. tonnista (1939) noussut 8,5 milj. tonniin (1957). Polttoliusketta käytetään paitsi kaasukemiallisen teollisuuden raaka-aineena myös polttoaineena teollisuudessa, erikoisesti voimalaitoksissa, ja sitä lähetetään hyvinkin etäälle. Polttoliuskeen tuotanto kasvaa nopeasti myös kuluvalla viisivuotiskaudella, sillä parhaillaan rakenteilla oleva Baltian voimalaitos, jonka ensimmäisen osan teho on jo 300 000 kW, tulee käyttämään polttoaineenaan juuri öljyliusketta. Öljyliuskeen tuotannolle pohjautuvan kemiallisen teollisuuden ohella on myös muu kemiallinen teollisuus kehittynyt huomattavasti. Porvarivallanaikaisen Maardun pienen fosforimyllyn pohjalta on kehittynyt tasavallan eräs suurin tuotantolaitos, joka tunnetaan nyt Maardun kemiakombinaatin nimellä.

Kone- ja metalliteollisuus oli porvarillisessa Eestissä melkein täysin lamassa. Entiset suuret konetehtaat olivat valtaosaltaan muuttuneet joko vaatimattomiksi verstaiksi tai lopettaneet kokonaan toimintansa, ja niiden rakennuksia käytettiin muihin tarkoituksiin. Suurin osa niistä on nyt kunnostettu ja lisäksi on vielä avattu uusiakin tehtaita, kuten Tallinnan kaivinkonetehdas, Eestin kaapelitehdas jne. Yleisen koneellistamistason kohotessa kaikilla kansantalouden aloilla on myös korjauspajojen verkosto kasvanut huomattavasti. Niinpä kaikkialla maassa on maatalouskoneasemien, metsäteollisuuskeskusten ja autovarikkojen yhteydessä suurempia tai pienempiä korjauspajoja. Kone- ja metalliteollisuuden tuotanto on sodanjälkeisinä vuosina kasvanut 13-kertaiseksi. Täma osoittaa havainnollisesti, että Eesti on muuttunut teollisuusmaaksi. Rakennustoiminta on nykyisin laajempaa

kuin koskaan ennen. Se vuorostaan vaatii paljon rakennusaineita, ja näin ollen rakennusaineteollisuus onkin kasvanut huomattavasti. Myös kaikki muut teollisuusalat ovat laajentaneet toimintaansa.

Neuvostojärjestelmän aikana tapahtunut Eestin teollisuuden kasvu ilmenee seuraavasta taulukosta, jossa on verrattu muutamien valmisteiden tuotantoa vuosilta 1935 ja 1957.

		v. 1935	v. 1957
Öljyliuske	— milj. tn	0,49	8,5
Polttoturve	— tuh. tn	80,9	369
Kaasu	— milj. m^3	1,6	408
Sähkövoima	— milj. kWh	100,6	1012
Sementti	— tuh. tn	47,2	106,6 (v. 1956)
Kalkki	— tuh. tn.	15,4	127
Tiilet	— milj. kpl	11,9	204
Tulitikut	— tuh. laatikkoa	52,5	440
Paperi	— tuh. tn	20	85
Pumpulikankaat	— milj. m	19,2	100
Villakankaat	— milj. m	0,74	2,9
Nahkajalkineet	— milj. paria	0,21	2,4
Kumijalkineet	— milj. paria	0,18	1,7
Konditoriotuotteet, makeiset	— tuh. tn (1940)	3,9	14,3
Margariini	— tuh. tn (1939)	1,2	5,1
Olut	— milj. l	4,9	21
Savukkeet	— miljardi kpl	0,67	4,3
Saippua	— tuh. tn (1940)	10,1	66 (v. 1955)
Kala	— tuh. tn	17,2	57,1

Huolimatta siitä, että tuotannon lisääntymiseen on oleellisesti vaikuttanut uusien koneiden käytäntöönotto ja työn tuottavuuden kasvu, teollisuuteen on otettu myös uutta työvoimaa.

Työvoiman määrä on lisääntynyt myös kulkulaitoksessa ja kansantalouden muilla aloilla. Työläisten lukumäärän lisääntyessä on kasvanut myös insinöörien, teknikoiden, kirjanpitäjien ja yleensä koulutetun työvoiman tarve. Porvarivallan aikana oli sivistyneistön liikatuotanto lehdistön suosituimpia kirjoittelunaiheita

Kun lehdissä sitten sattui olemaan ilmoitus, että on haettavana vaikkapa vain tavallisen konttorivirkailijan paikka, niin siihen oli aina satoja pyrkijöitä, joukossa runsaasti akateemisenkin sivistyksen saaneita. Työläisten lisäksi Neuvosto-Eestissä on niinikään suuri tarve eri alojen henkisistä työntekijöistä. Niinpä työntekijöitä oli esim.:

	v. 1940	v. 1957
terveydenhoidon ja sosiaalihuollon alalla	6541	21 996
valitsus- ja kulttuurialalla	10 484	28 260
tieteellisissä tutkimuslaitoksissa	216	3791

Vanhan järjestelmän aikana lehdet olivat täynnä työvoimatarjouksia. Nykyisin lehdissä on aina paljon työtarjouksia.

Otamme esimerkiksi „Õhtulehen" („Iltalehden") huhtikuun 8. päivän numeron vuodelta 1957:

RIIKLIK TÖÖPUNALIPU ORDENIT OMAV AKADEEMILINE OOPERI- JA BALLETITEATER «ESTONIA» kuulutab ooperikoori basside rühma vabadele kohtadele

konkursi.

Konkurss toimub 13. aprillil kl. 16—18 ja 14. aprillil kl. 10—12 «Estonia» teatris Estonia pst. 4 (sissekäik Pärnu mnt. poolt ENSV Teatriühingu ukse kaudu, III korrus).

Tööpakkumised

Tallinna Linnavõrgud vajavad keskküttekütjat. Teateid saab Muraka t. 5-a, tuba 6, II korrus.

Tallinna Individuaalõmbluse ja Riieteremondi Tööstuskombinaat vajab viiluiid õmblejaid, juurdelõikajat, naistekleitide alale ja vormiriietele. Teat. Tatari t. 21-b.

Tallinna Autobussipark vajab lukkseppi, diisellukkseppi (5.—7. kateg.) ja kummimonteerijaid. Tulla kaadriosakonda Tallinn, Suur-Sõjamäe t. 2.

Majavalitsus nr. 110 vajab raamatupidajat. Teat. Tombi t. 18, tel. 20-61.

Artell «Nõmme» vajab kohe varrastelkudujaid õmblejaid ja rätsepaid meestetöö alal. Soovitav invalilide või vanu üle 55 aasta. Tulla kl. 10—17 Nõmme, Pärnu mnt. 285

Artell «Salvo» vajab nõõbitöölisi, matrilitsilukkseppa ja arvestajat. Tööle võetakse invalilide. Tulla kl. 9—11 Niguliste t. 3.

Tallinna Kinostuudio vajab 2 naisabitöölist. Läbi rääkida Harju t. 33.

Artell «Punane Täht» vajab koristajat. Küsida kl. 9—11 Paldiski mnt. 14-a.

ENSV TA Eksperimentaalse ja Kliinilise Meditsiini Instituut vajab kohe kütjat-kojameest. Tulla ENSV TA Eksperimentaalse ja Kliinilise Meditsiini Instituudi adm.-majand.-osakonda, Liiva t. 18/20.

Tallinna Parfümeeria- ja Seebitehas vajab kohe kutsetunnistusega katlakütjat. Teat. kl. 8—17 Lubja t. 11.

Tallinna Ehituskeraamika Tehas vajab müürseppi ja aednikkumajahoidjat. Teat. Maleva t. 6.

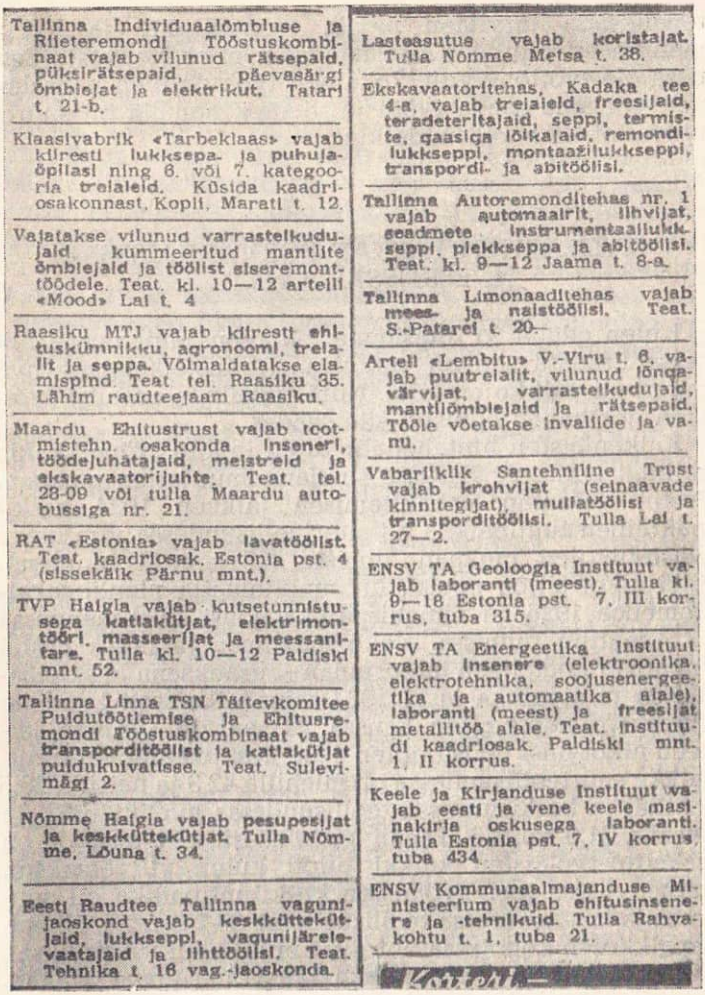

Tallinna Individuaalõmbluse ja Riieteremondi Tööstuskombinaat vajab viilunud rätsepaid, püksirätsepaid, päevasärgi õmblejat ja elektrikut. Tatari t. 21-b.

Klaasivabrik «Tarbeklaas» vajab kiiresti lukksepa- ja puhujaõpilasi ning 6. või 7. kategooria treialeid. Küsida kaadriosakonnast, Kopli, Marati t. 12.

Vajatakse viilunud varrastelkudujaid, kummeeritud mantlite õmblejaid ja töölist siseremonttöödele. Teat. kl. 10—12 artelli «Mood» Lai t. 4

Raasiku MTJ vajab kiiresti ehitustsükümnikku, agronoomi, treialit ja seppa. Võimaldatakse elamispind. Teat. tel. Raasiku 35. Lähim raudteejaam Raasiku.

Maardu Ehitustrust vajab tootmistehn. osakonda inseneri, töödejuhatajaid, meistreid ja ekskavaatorijuhte. Teat. tel. 28-09 või tulla Maardu autobussiga nr. 21.

RAT «Estonia» vajab lavatöölist. Teat. kaadriosak. Estonia pst. 4 (sissekäik Pärnu mnt.).

TVP Haigla vajab kutsetunnistusega katlakütjat, elektrimontööri, masseerijat ja meessanitare. Tulla kl. 10—12 Paldiski mnt. 52.

Tallinna Linna TSN Täitevkomitee Puidutöötlemise ja Ehitusremondi Tööstuskombinaat vajab transporditöölist ja katlakütjat puidukuivatisse. Teat. Sulevimägi 2.

Nõmme Haigla vajab pesupesijat ja keskküttekütjat. Tulla Nõmme, Lõuna t. 34.

Eesti Raudtee Tallinna vagunijaoskond vajab keskküttekütjaid, lukkseppi, vagunijärelevaatajaid ja lihttöölisi. Teat. Tehnika t. 16 vag.-jaoskonda.

Lasteasutus vajab koristajat. Tulla Nõmme Metsa t. 38.

Ekskavaatoritehas, Kadaka tee 4-a, vajab treialeid, freesijaid, teradeteritajaid, seppi, termiste, gaasiga lõikajaid, remondilukkseppi, montaažilukkseppi, transpordi- ja abitöölisi.

Tallinna Autoremonditehas nr. 1 vajab automaalrit, lihvijat, seadmete instrumentaallukkseppi, plekkseppa ja abitöölisi. Teat. kl. 9—12 Jaama t. 8-a.

Tallinna Limonaaditehas vajab mees- ja naistöölisi. Teat. S.-Pataarei t. 20.

Artell «Lembitu» V.-Viru t. 6, vajab puutreialit, viilunud lõngavärvijat, varrastelkudujaid, mantlõmblejaid ja rätsepaid. Tööle võetakse invalliide ja vanu.

Vabariiklik Santehniline Trust vajab krohvijat (seinaavade kinnitegijat), muiatöölisi ja transporditöölisi. Tulla Lai t. 27—2.

ENSV TA Geoloogia Instituut vajab laboranti (meest). Tulla kl. 9—18 Estonia pst. 7, III korrus, tuba 315.

ENSV TA Energeetika Instituut vajab insenere (elektroonika, elektrotehnika, soojusenergeetika ja automaatika alale), laboranti (meest) ja freesijat metallitöö alale. Teat. instituudi kaadriosak. Paldiski mnt. 1, II korrus.

Keele ja Kirjanduse Instituut vajab eesti ja vene keele masinakirja oskusega laboranti. Tulla Estonia pst. 7, IV korrus, tuba 434.

ENSV Kommunaalmajanduse Ministeerium vajab ehitusinsenere ja -tehnikuid. Tulla Rahvakohtu t. 1, tuba 21.

Esitetty ote lehden ilmoitusosastosta ei ole mikään poikkeus. Yhtä paljon löydämme ilmoituksia lehden muistakin numeroista. Joka päivä julkaistaan kymmeniä työtarjouksia. On luonteenomaista, että useammissa

tapauksissa tarvitaan monia työntekijöitä ja hyvin monille eri aloille. Tästä nähdään, ettei Neuvosto-Eestissä ole työttömyyttä. Jokainen työkykyinen kansalainen voi aina saada työtä ja vieläpä hänellä on suuret työvalintamahdollisuudetkin.

TYÖLÄISTEN PALKAT PORVARILLISESSA EESTISSÄ JA NYT

Kuten edellä jo totesimme, oli työnsaanti porvarillisessa Eestissä sangen vaikeata. Tarkastelkaamme nyt, miten oli palkkojen laita. Mitä työläinen ansaitsi työstään, jos hänen onnistui sitä saada?

Kaikenlaisten hintaheilahtelujen tavoin työpalkkakin vaihteli entisessä Eestissä suhdannemuutosten mukaan. Eestin valuutan vakauttamisen jälkeen 1924 keskimääräinen tuntipalkka oli suurteollisuudessa virallisten tilastotietojen mukaan alhaisin (26 senttiä tunnissa). Siitä alkoi sitten nousu, lukuunottamatta pientä takaisinmenoa 1926, ja nimellispalkka nousi 1930 mennessä 32,5 senttiin tunnissa. Koko maailmaa ja myös Eestiä ankarasti koetelleen talouspulan seurauksena keskimääräinen tuntipalkka laski 1934 samanaikaisesti kruunun kurssin romahtamisen kanssa 29 senttiin. Tämän jälkeen alkoi uusi nousu, joten 1938 keskimääräinen tuntipalkka suurteollisuudessa oli miehillä 42,3 ja naisilla 26,5 senttiä, ja keskisuuressa teollisuudessa miehillä 35,6 ja naisilla 21,9 senttiä. Tähän keskimääräiseen ansioon on laskettu työläisten kaikki tulot, kuten ylityömaksut, perheavustus jne. Työläisten keskituntipalkka oli suuressa ja keskisuuressa teollisuudessa 36,2 senttiä. Nimellispalkkojen kohotessa nousivat myös elinkustannukset, joten työläisten reaalipalkka kasvoi sangen vähän. Esim. 1934—1938 keskimääräinen tuntipalkka kohosi 29 sentistä 36,2 senttiin, eli 24,9 prosentilla. Samanaikaisesti elinkustannukset kohosivat virallisten tilastotietojen mukaan 87 sentistä 110 senttiin (1913=100), eli 26,4 prosentilla. Elinkustannusten kohoaminen kulki edellä palkkojen kohoamisesta.

Eestin porvarilliselle palkkapolitiikalle oli ominaista suuri ero miesten ja naisten palkoissa. Miesten keskipalkka oli 50—70 prosenttia suurempi kuin naisten palkka. Työansiot vaihtelivat suuresti myös eri aloittain. Esim. helmikuussa 1940 oli keskimääräinen tuntipalkka suurteollisuudessa — kaivoksissa — 48,1 senttiä, mutta pesuloissa, kampaamoissa ja parturiliikkeissä, saunoissa ja muissa vastaavanlaisissa laitoksissa 24,3 senttiä. Pienteollisuuden työntekijäin ja kotiapulaisten palkat olivat vieläkin huonommat. Tilastotiedot ovat tässä suhteessa hyvin puutteelliset, mutta kuitenkin tiedetään, että heinäkuussa 1939 miesten keskimääräinen tuntipalkka oli suurteollisuudessa 39,7 senttiä ja keskisuuressa teollisuudessa 33,8 senttiä, mutta pienteollisuudessa sensijaan vain 31 senttiä. Naisten ansiot olivat vastaavasti suurteollisuudessa 25,7, keskisuuressa teollisuudessa 19,8 ja pienteollisuudessa 18,6 senttiä tunnissa.

Porvarivallanaikaisissa tilastotiedoissa mainitaan työläisen keskimääräisen tuntipalkan 1938 olleen 36,2 senttiä. Siinä tapauksessa, jos työläinen teki työtä 200 tuntia kuukaudessa, saamme keskimääräiseksi kuukausipalkaksi 72 kruunua 40 senttiä. Todellisuudessa tällaista sattui harvoin, sillä työttömyyden, vajaan työajan ja sairauden vuoksi työläisiltä meni korkeasuhdannevuosinakin työaikaa hukkaan vähintään 10 prosenttia, kuten edellä jo totesimme. Eri paikkakunnilla olivat työläisten palkat hyvin erilaiset, koska hinnatkaan eivät olleet kaikkialla samanlaiset. Vuokrat olivat esim. Tallinnassa suunnilleen 50 prosenttia kallimmat kuin maaseudulla ja pikkukaupungeissa. Myös monet ruokatarpeet olivat Tallinnassa, Narvassa ja öljyliusketeollisuusalueella noin 10 prosenttia kalliimmat kuin muualla. Siksi palkatkin olivat näillä alueilla jonkinverran paremmat kuin muilla paikkakunnilla. Tallinnan sairasapukassojen tilastotietojen mukaan miesten keskimääräinen kuukausipalkka oli 1938 84,1 ja naisten 59,1 kruunua. Näin ollen Tallinnan työläisten keskimääräiset kuukausiansiot olivat 71,6 kruunua. Tästä on vähennettävä suoranaiset maksut — sairasapukassaan 2 prosenttia ja muita maksuja keskimäärin 1 prosentti,

eli yhteensä 3 prosenttia. Pyöreissä luvuissa saamme välittömiä maksuja 2 kruunua kuussa. Näinollen työläinen sai kuukaudessa puhdasta rahaa 69 kruunua 60 senttiä. Tallinnassa oli työläisen kuukausipalkka pyöreissä luvuissa 6 kruunua suurempi kuin muualla tasavallassa. Tätä vastaavasti olivat myös elinkustannukset Tallinnassa korkeammat, joten Tallinnassa ja muilla paikkakunnilla työskentelevien työläisten reaalipalkoissa ei ollut oleellista eroa.

Välttääksemme liikojen numeroiden huttelemista, vertailemme seuraavassa porvarivallanaikaisen Tallinnan työläisen elintasoa työläisen nykyiseen elintasoon. Se antaa kyllin selvän kuvan työläisten elintason muuttumisesta koko maassa. Kun eri maakuntien työläisten reaalipalkoissa ei Eestissä ennenkään ollut oleellista eroa, niin sitä pienempi tuo ero on nykyisin.

Neuvostojärjestelmän aikana työläisten keskimääräinen nimellispalkka on kohonnut jatkuvasti. Teollisuustyöläisten keskimääräinen kuukausipalkka on kohonnut 699 ruplaasta (1949) 875 ruplaan (1957). Tästä vähennämme tuloveron, joka on 875 ruplan palkasta 67 ruplaa (edellyttäen, ettei työntekijän huollettavana ole neljää henkeä enempää). Työläinen saa siis kuukaudessa puhdasta rahaa 808 ruplaa.

Edellä jo totesimme, ettei työläisten nimellispalkan kasvu porvarivallan aikana merkinnyt läheskään aina reaalipalkan kasvua. Sensijaan neuvostojärjestelmän aikana palkkojen kohottamisen ohella alennetaan aina myös hintoja niin, että reaalipalkka nousee enemmän kuin nimellispalkka.

Niinpä esim. vähittäishintoja on vuoden 1948 jälkeen alennettu useita kertoja ja ne ovat alentuneet yleensä 48 prosenttia, ruokatarpeiden hintojen laskiessa 54 prosentilla ja teollisuustavaroiden hintojen alentuessa 38 prosentilla.

MITÄ 69,6 KRUUNUA MERKITSI 1938 JA MITÄ 808 RUPLAA MERKITSI 1957

Saadaksemme käsityksen työläisten porvarivallanaikaisten ja nykyisten palkkojen suhteista meidän on vertailtava hintoja. Minkälainen on vuoden 1938 Eestin kruunun ja vuoden 1957 Neuvostoruplan suhde työläisperheen tärkeimpiä kuluja tarkasteltaessa? Eri kulutustarvikkeiden osalta hintojen suhde on muuttunut hyvin eriävästi. Samoin on myös muuttunut eri menojen määrä työläiskodeissa. Joka tapauksessa ruokatarvikkeet ovat niin 1938 kuin nykyisinkin muodostaneet oleellisimman osan työläisten budjetissa. Ottakaamme lähtökohdaksi Eestin Tilastollisen Keskustoimiston 1926 toimittamassa työläisbudjetin tutkimuksessa mainitut tärkeimmät elintarvikkeet (luvultaan 21) ja vertailkaamme niiden hintoja vuosilta 1938 ja 1957.

Tällä emme kuitenkaan halua väittää että työläinen käyttäisi nykyisin samoja ruokatarpeita samassa määrin kuin ennen. Tässä tapauksessa meidän on osoitettava vain ruokatarpeiden hinnoissa tapahtunut muutos. Tarkastellessamme 21 tärkeimmän ruokatarpeen hintoja saamme epäilemättä riittävän pohjan vertailuille. (Katso seuraavalta sivulta!)

Tämän taulukon mukaan saamme työläisen ruokamenojen kohdalta kruunun ja ruplan suhteeksi 1:12,1.

Työläisperheen seuraavan oleellisen menoerän muodostaa vuokra. Tavallisen 2 huonetta (niistä toisessa hella) käsittävän työläisasunnon vuokra oli 1938 Tallinnassa 17—27 kruunua. Otettuamme keskimääräiseksi kuukausivuokraksi 20 kruunua olemme olleet hyvin kohtuullisia. Valaistukseen käytetty sähkö maksoi 25 senttiä kilowattitunti. Kun lasketaan, että kuukaudessa kulutettiin keskimäärin 8 kilowattituntia, niin sähkö tuli maksamaan 2 kruunua kuukaudessa. Kiintometri sekapuita maksoi 5 kruunua 60 senttiä. Laskettaessa vuoden keskimääräiseksi kulutukseksi puoli kiintometriä kuukaudessa työläisen asuntokulut nousivat 1938 lämmityksineen ja valaistuksineen yhteensä 24 kruunuun 80 senttiin kuukaudessa.

Ruokatarvikkeet	Päivittäinen käyttö grammoissa	Kg. hinta v. 1957 senteissä	Summa senteissä	Kg. hinta v. 1957 ruplissa	Summa ruplissa
Ruisleipä	448,2	20,4	9,14	1,28	0,57
Vehnäleipä	166,7	48,8	8,13	2,35	0,39
Suurimot	63,6	40	2,54	2,60	0,16
Vehnäjauhot I lk	14,7	45	0,66	4,10	0,06
Herneet	6,5	35	0,25	3,00	0,02
Perunat	611,8	4,8	2,94	0,70	0,43
Muut vihannekset	163,9	17,0	2,78	0,85	0,14
Margariini	8,4	100	0,84	14,50	0,12
Sokeri	85,3	46,5	3,97	9,00	0,77
Maito	464,7	12,5	5,81	2,15	1,00
Munat kpl	1,2	6,2	7,44	0,70	0,84
Voi	15,5	195	3,02	27,50	0,43
Rasva	5,4	130	0,70	23,00	0,12
Naudanliha I lk	27,4	88	2,41	14,00	0,38
Sianliha I lk	38,5	106	4,08	20,50	0,79
Lampaanliha I lk	25,3	75	1,90	13,00	0,33
Vasikanliha I lk	16,8	76	1,28	16,00	0,27
Muut lihajalosteet (teemakkara)	20,5	130	2,66	16,00	0,33
Silli	29,3	55	1,61	11,90	0,34
Suolasilakat	40,1	30	1,20	4,00	0,16
Muu kala	42,9	48	2,06	6,00	0,26
Yhteensä			65,42		7.91

Nykyisin on valtion vuokrahinta 1 rupla 32 kopeekkaa neliömetriltä, sähkö maksaa 40 kopeekkaa kilowattitunti ja sekapuut 36 ruplaa kiintometri. Otettaessamme työläisperheen asuntopinta-alaksi keskimäärin 25 m² tällaisen asunnon vuokra lämmityksineen ja valaistuksineen nousee 54 ruplaan 20 kopeekkaan kuukaudessa. Näin ollen kruunun ja ruplan suhde olisi vuokramenoissa suunnilleen 1:2,2.

Mitä tulee vaatetukseen, niin 1938 keskinkertainen miesten puku maksoi 60 kruunua. Nykyisin sellainen

puku maksaa 700—750 ruplaa. Tilaustyönä tehty hyvä puku maksoi 1938 150—180 kruunua, nykyisin se maksaa 1500—2000 ruplaa. Suunnilleen samanlainen suhde vallitsee muidenkin päällysvaatteiden ja villakankaisten vaateparsien kohdalta. Keskimäärin voimme villakankaisten vaatetavaroiden osalta ottaa kruunun ja ruplan suhdeluvuksi 1:12.

Eniten kysytyistä pumpulikankaista kretonki maksoi 1938 0,90—1,00 kruunua metri. Nykyisin kretonki maksaa 5 ruplaa 30 kopeekkaa — 6 ruplaa 10 kopeekkaa metri. Samanlainen ero on myös muiden pumpulikankaiden hinnoissa, joten tältä kohdalta suhdeluvuksi voidaan ottaa 1:6.

Samanlaisten vertailujen avulla saamme silkkikankaiden hintasuhteeksi 1:9.

Mitä kenkiin tulee, niin sauroonahkaiset miesten kengät, jotka 1938 maksoivat 12—14 kruunua, maksavat nyt 190 ruplaa. Kumipohjaisten saurookenkien hintasuhde on vastaavasti 8 kruunua ja 107 ruplaa. Miesten kalossien hinnat ovat 3 kruunua ja 28 ruplaa ja kumitossujen hinnat 3—5 kruunua ja 19—24 ruplaa. Suhteellisen halpoja ovat nykyisin työkengät ja lasten jalkineet. Keskimäärin olisi kruunun ja ruplan suhde kenkien kohdalta 1:11.

Työläisbudjetin vuoden 1938—1939 tutkimustulosten mukaan menot päällysvaatteisiin muodostivat 48,3, alusvaatteisiin 16, muihin asusteisiin 12,4 ja kenkiin 23,3 prosenttia työläisperheen menoista. Käyttäessämme niiden laskemiseen kertoimia 12,6, 9 ja 11 saamme vaatetusmenojen osalta kruunun ja ruplan suhteeksi suunnilleen 1 : 10,4.

Muiden kulujen suhde on työläisen menoissa muuttunut eri tavalla. Metallivalmisteet ovat nykyisin suhteellisen halpoja. Niinpä polkupyörä maksaa nyt 620—700 ruplaa, kun 1938 maksoi 100—150 kruunua, keskinkertainen radiovastaanotin 700—1100 ruplaa, ennen 150—250 kruunua; ompelukone 875 ruplaa, ennen 250 kruunua; 350 cm^3 moottoripyörä 3700 ruplaa, ennen 1200 kruunua; sähkörauta 43 ruplaa, ennen 7 kruunua. Suunnilleen samanlainen on suhde muidenkin tämänkaltaisten valmisteiden kohdalta.

Matkakulut ovat nykyisin hyvin pienet. Raitiovaunulippu, joka ennen sotaa maksoi 10 senttiä, maksaa nykyisin 30 kopeekkaa. Kuukausilippu Tallinnan lähiympäristön sähköjunissa maksaa nykyisin ruplissa vähemmän kuin ennen kruunuissa. Myös kulttuuritavarat ovat halpoja. Teatteri- ja elokuvalippujen kohdalta kruunun ja ruplan suhde on 1 : 4—5. Lehden irtonumero maksaa nykyisin 20 kopeekkaa, maksettuaan 1938 5—6 senttiä.

Suunnilleen samanlaisest hintasuhteet vallitsevat kirjallisuudenkin alalla, mutta esim. lastenkirjallisuuden, oppikirjojen sekä eestiläisen ja maailman klassillisen kirjallisuuden kohdalta on hintaero vieläkin suurempi. Esim. eräiden teosten hinnat olivat seuraavat:

		v. 1939. kruunuissa	v. 1957 ruplissa
Stendhal	„Punainen ja musta"	9.00	8.10
E. Zola	„Germinal"	6.50	7.50
E. Vilde	„Profeetta Maltsvet"	10.00	15.85
O. Luts	„Kevät"	7.95	9.75

Monia aikoinaan työläisbudjettia rasittaneita menoja, sellaisia kuin oppikoulujen lukukausimaksut sekä lääkärinmenot, ei nykyisin ole lainkaan, sillä valtio kustantaa ne kokonaisuudessaan.

Kun „muiden menojen" osalta laskemme kruunun ja ruplan suhteeksi 1 : 5, niin olemme melko lähellä totuutta.

Porvarivallan aikaisen työläisbudjetin tutkimuksen perusteella tiedetään, että 1938—1939 Tallinnan työläinen käytti ruokaan 39,6, vaatteisiin 15,7, asuntoon 21,8 ja muihin menoihin 22,9 prosenttia tuloistaan. Näiden tilastojen tarkempi tutkiminen kuitenkin osoittaa, että asuntomenot on laskettu liian pieniksi, vaikka niihin onkin vuokran lisäksi laskettu lämmitys, valaistus ja kalusto. Tämä johtuu ilmeisesti siitä, että budjettia tutkittaessa on valittu perheet, joiden keskitulot ovat työläisten keskipalkkoja korkeammat, jonka johdosta asuntomenot näyttävät budjetissa pienemmiltä. Tallinnan Kaupungin Tilastollisen Toimiston tietojen mukaan Tallinnassa oli maaliskuussa 1939 1—2 huonetta käsittävien asuntojen vuokra 71—86 senttiä neliömetriltä.

Tavallisesta työläisasunnosta, jonka pinta-ala oli 25 m², oli maksettava vuokraa 20 kruunua. Kun tähän lisätään lämmitys ja valaistus, niin asunto maksoi yhteensä 24 kruunua 80 senttiä, mikä on noin 25 prosenttia työläisperheen kokonaistuloista. Perheenpään ansiot tekivät 73,1 prosenttia koko perheen tuloista. Laskettaessa Tallinnan työläisen keskipalkaksi 72,4 kruunua kuukaudessa tällaisen perheen koko ansio olisi 99 kruunua, mistä 24,8 kruunua on suunnilleen 25 prosenttia.

Jos tarkkailemme vielä muita menoja ja otamme 1938 menot 100:ksi sekä käytämme eri menojen merkitsemiseen edellä esitettyjä kertoimia, muodostuvat tallinnalaisen työläisperheen menot seuraavanlaisiksi:

ruoka	— 39,6 × 12,1	= 479,2
vaatteet	— 15,7 × 10,4	= 163,3
asunto	— 25 × 2,2	= 55
muut menot	— 19,7 × 5	= 98,5
	100	= 796

Pyöristäessämme numerot saamme tallinnalaisen työläisperheen kohdalta 1938 kruunun ostovoiman ja menojen suhteeksi 1 : 8.

Edellä saimme tallinnalaisen teollisuustyöläisen keskipalkaksi 1938, välittömät maksut vähennettyämme, 69,6 kruunua ja 1957 808 ruplaa. Käyttäessämme saatua kerrointa 1 : 8 ja verrattaessamme esitettyjä tilastoja näemme, että teollisuustyöläisen palkka oli v. 1957 36,5 prosenttia suurempi kuin 1938.

Edelläesitetty koskee siis sitä palkkaa, minkä työläinen saa välittömästi käteensä. Tämän lisäksi kukin työläinen saa vielä osan niistä varoista, joita valtion- ja kunnanelimet kuluttavat sosiaalihuoltoon ja -vakuutukseen, terveydenhoitoon, valistukseen jne. Ellei asia olisi näin, joutuisi työläinen suorittamaan vastaavat menot omista varoistaan tai olemaan ilman näitä avuja. Joka tapauksessa nämä etuisuudet vaikuttavat tavalla tai toisella työläisen elintasoon. Saadaksemme käsityksen siitä, minkälaisia lisäetuja työläinen sai vastaavilta valtion- ja kunnanelimiltä porvarivallanaikaisessa Eestissä ja mitä hän saa nykyisin, vertailemme seuraavassa valtionbudjetin menoja eri aloittain.

MITÄ SOSIAALIVAKUUTUS TARJOSI TYÖLÄISELLE PORVARIVALLANAIKAISESSA EESTISSÄ

Porvariston vallan aikana työläisillä ei ollut Eestissä yleistä valtion sairasvakuutusta. Se koski vain valtion- ja kunnanvirkailijoita ja osittain myös valtion laitosten (rautateiden, satamalaitosten) työntekijöitä.

Teollisuustyöläiset olivat järjestyneet sairasapukassoihin, joiden hyväksi heidän palkastaan vedettiin pois keskimäärin 2 prosenttia, johon tehtaanomistajat maksoivat puolestaan eräänlaisen lisän. Näistä varoista sairasapukassat maksoivat jäsentensä lääkärinmenot ja sairausavustusta $^1/_2$—$^2/_3$ päiväpalkasta 1—4 sairauspäivästä lähtien. Mikäli sairasapukassan taloudellinen tilanne salli, annettiin maksutonta lääkärinapua myös apukassanjäsenten perheenkuuluville. Mutta kun sairasapukassat olivat tavallisesti taloudellisissa vaikeuksissa, niin näitä kuluja rajoitettiin jatkuvasti. Tavallisesti sairasapukassan jäsenen perheenkuuluvillä oli mahdollisuus käydä lääkärintarkastuksessa, mutta sitäkin rajoitettiin. Esim. joulukuun 1 päivästä 1925 Tallinnan yhteinen sairasapukassa ei laskenut enää perheenjäseniin kuuluviksi sairaskassan osakkaan eikä hänen aviopuolisonsa vanhempia, vaikka he olivatkin kassanjäsenen huollettavia. Muilla perheenjäsenillä oli mahdollisuus käydä lääkärillä 8 kertaa vuodessa perheenjäsentä kohti. Sairaalaja erikoishoitoa ei annettu.

Sairasapukassoissa vakuutettujen työläisten lukumäärä vaihteli suhdanteista riippuen. Vuonna 1938 oli sellaisia 70 000. Kun lisäämme tähän valtion- ja kunnanvirkailijat ja työläiset, jotka saivat sairasavustusta, on yhteensä noin 100 000 sairausvakuutusta saanutta työntekijää, siis vähemmän kuin puolen kaikista palkkatyöläisistä. Muut eivät sairauden sattuessa saaneet minkäänlaista avustusta ja heidän oli maksettava lääkärimenonsa omasta pussistaan.

Keskisuuren ja suurteollisuuden työntekijät olivat työtapaturmien varalta vakuutetut vakuutusyhtiöissä työnantajan toimesta. Vakuutusyhtiöt maksoivat työtapaturman sattuessa työläisen hoitokulut ja sairauspäivistä puolen päiväpalkan suuruisen avustuksen. Työta-

paturman aiheuttaman pysyvän invaliditeetin johdosta tapaturman uhri saattoi saada myös eläkkeen, jos hänen onnistui todistaa, ettei onnettomuus ollut aiheutunut hänen omasta syystään. Mutta koska vakuutusyhtiöiden asianajajat olivat työläisiä taitavammat, ei työläisen onnistunut läheskään aina todistaa syyttömyyttään ja invalideiksi tulleet työläiset jäivät ilman laillista eläkettä. V. 1936 oli työtapaturmien takia invalideiksi tulleita eläkkeensaajia 1712. He saivat eläkettä keskimäärin 131 kruunua vuodessa.

Porvariston vallan aikana Eestissä ei ollut yleistä työläisten ja virkailijoiden vanhuuseläkettä. Eläkkeensaantioikeus oli vain valtion- ja kunnanvirkailijoilla ja eräiden valtion laitosten työläisillä. Heidän palkastaan pidätettiin 2 prosenttia eläkepääomaa varten, ja saavutettuaan tietyn ikärajan tai tultuaan invalidiksi heille maksettiin eläkettä korkeintaan 50 prosenttia palkasta (täyseläkkettä alettiin maksa 65 ikävuodesta lähtien). Valtaenemmistö eläkkeennauttijoista oli valtionvirkailijoita ja upseereja. Vuonna 1936 oli perheenpään kuoleman johdosta eläkettä saavia työläisperheitä 956. Niille maksettiin eläkettä keskimäärin 29 kruunua kuukaudessa.

V:n 1934 väenlaskun mukaan Eestissä oli 201 000 työläistä. Heistä oli eläkkeensaantiin oikeutettuja suunnilleen 7000 eli 3,5 prosenttia. Miten sitten tulivat toimeen jälelle jääneet 96,5 prosenttia, jos työ kävi liian rasittavaksi joko vanhuuden tai invaliditeetin vuoksi?

Kuten edellä totesimme, oli kuolleisuus työläisten keskuudessa puolta suurempi kuin työnantajien keskuudessa. Näin ollen monet työläiset eivät päässeetkään eläkeikään. Köyhälistön keskuudessa olikin Eestissä sananpartena, että „kaikkein parasta olisi, jos jumala korjaisi ajoissa pois", t. s. silloin, kun ihminen on vielä työkykyinen. Niiden näköalat, joiden rokouksia jumala ei kuullut, olivat synkät. Porvarillisessa Eestissä, jossa työvoiman tarjonta oli aina suurempi kysyntää, jopa nuorten ja terveidenkin oli vaikea löytää työtä, puhumattakaan sitten iäkkäimmistä ihmisistä, jotka fyysillisesti eivät kyenneet kilpailemaan nuorten kanssa. Se, että työnsaanti yli 50-vuotiailla oli hyvin vaikeaa, ilmenee

jo siitäkin, että vuoden 1939 lopulla porvarillisen hallituksen oli pakko säätää laki, joka velvoitti työnantajat ottamaan työhön tietyn prosentin myös yli 50 vuoden ikäisiä työläisiä.

Naiset, joita ei enää otettu edes kaikkein huonoimminkaan palkattuihin töihin, koettivat hankkia elatuksensa lastenhoitajina, mikäli tällaisia paikkoja oli tarjolla. Mutta kun työläisten palkat olivat Eestissä alhaisimmat koko Euroopassa, ei työläisperheeseen vähällä otettu liikaa „vierasta suuta". Siinä tapauksessa, jos työläisellä ei ollut laillista huoltajaa, hän joutui köyhien kirjoihin ja muuttui joko julkisen tai yksityisen „hyväntekeväisyyden" kohteeksi. Mutta tällaisetkin mahdollisuudet olivat hyvin rajoitetut. Vain pienen osan onnistui päästä vanhainkoteihin, joissa 1936 oli 2742 henkeä. Vanhainkodeissa vallitsevia oloja luonnehtii hyvin seuraava esimerkki: v. 1936 Tallinnan kaupungin Jaanin vanhainkodissa, joka oli parhaimpia, käytettiin huollettavan päivän ruokaan 23,7 senttiä. Samaan aikaan poliisikoira muonaraha oli 26 senttiä päivässä. Vanhainkotien lisäksi oli vielä vanhusten yhteisasuntoloita, joissa ei annettu ruokaa, vaan ainoastaan vapaa asunto lämmityksineen ja valaistuksineen. Nämä Eestissä hyvin tunnetut kunnan köyhäinkodit olivat huonossa kunnossa olevia 1—2 huonetta käsittäviä talopahasia. Toisessa huoneessa asuivat miehet, toisessa naiset. Samassa huoneessa oli myös hella, ja yhdessä huoneessa asui tavallisesti 10—15 henkeä. Asunnon lisäksi kunnallishallinto antoi myös polttopuut ja jonkinverran öljyä valaistusta varten. Kunnan kukkarosta riippuen köyhille annettiin suuriksi pyhiksi myös muutama kruunu rahaa. V. 1936 asui tällaisissa „yhteisasuntoloissa" 2845 henkeä. Vanhain- ja köyhäinkoteihin ei voitu sijoittaa läheskään kaikkia avun tarpeessa olevia. Osalle annettiin vain avustusta, minkä saamiseksi anojat kääntyivät köyhäinhoitolaitosten puoleen, jotka sitten, tarkastettuaan apuapyytäneen taloudellisen tilan, antoivat anojalle joko kerta- tai säännöllistä avustusta. Tilivuonna 1935/36 maksettiin valtion ja yksityisjärjestöjen varoista avustusta 35 800 hengelle yhteensä 1 211 800 kruunua, mikä tekee 2 kruunua 85 senttiä henkeä kohti kuukaudessa.

V. 1936 leipäkilo maksoi 17 senttiä, joten kukin avunsaaja kykeni tuolla rahalla ostamaan 500 grammaa leipää päivässä.

Tällaista oli sosiaalivakuutus ja -huolto Eestissä ennen sotaa. Jotkut työläiset saivat luonnollisesti nauttia sen etuisuuksista monella eri tavalla, mutta voimme kuitenkin tehdä yleisen johtopäätöksen. Sairasapukassojen kulut olivat 1938 toimintaselostusten mukaan 3 kruunua 70 senttiä kuukaudessa kutakin apukassanjäsentä kohti (tähän oli laskettu sairausavustus ja hoitokustannukset apukassan osakkaan sekä hänen perheensä jäsenten kohdalta). Vakuutusyhtiöiden suorittama sairaus- ja hoitoavustus työtapaturmista sekä eläkekulut tekivät 1936 kutakin vakuutettua kohti 60 senttiä kuukaudessa. Työläinen siis hyötyi sosiaalivakuutuksesta suunnilleen 4 kruunua 30 senttiä kuukaudessa.

Valtion ja kuntien sosiaalihuoltomenot olivat porvarivallan viimeisinä vuosina noin 9 miljoonaa kruunua eli 8 kruunua asukasta kohti vuodessa. Melkein puolet niistä menivät valtion- ja kunnanvirkailijain eläkkeisiin, joihin, kuten edellä havaitsimme, työläiset eivät päässeet juuri ollenkaan osallisiksi. Loput käytettiin köyhäinhoitoon. „Köyhiin" eivät kuuluneet vain työläiset, vaan heidän joukossaan oli myös muiden väestökerrosten edustajia, jotka elämänpolku oli johtanut umpikujaan. Valtaosa köyhistä oli kuitenkin työläisia, sillä hehän ovat luonnollisesti kapitalistisessa yhteiskunnassa kaikkein kurjimmassa asemassa.

Edellä esitetyn perusteella voimme joksenkin varmasti sanoa, että sosiaalihuoltovarat jakaantuivat melko tasaisesti koko väestön kesken. V:n 1934 väenlaskun mukaan kullakin työntekijällä oli keskimäärin 0,75 huollettavaa. Näin ollen työläinen sai näistä varoista 14 kruunua vuodessa eli 1 kruunun 17 senttiä kuukaudessa. Tähän on vihdoin laskettava myös työntekijöiden palkallinen loma. Porvarivallanaikana Eestissä ei ollut lainkaan lomalakia. Lomaa saivat erikoismääräyksen mukaan valtion- ja kunnanvirkailijat ja työntekijät. Samoin suuremmat yksityiset toiminimet antoivat lomaa virkailijoilleen. Vasta vuodesta 1935 lähtien astui voimaan suurten ja keskisuurten tuotantolaitosten työläisiä

koskeva laki palkallisesta lomasta. Tämän lain mukaan palkallista lomaa annettiin 7 työpäivää vuodessa niille työläisille, jotka olivat olleet kyseisessä tehtaassa työssä vähintään yhden vuoden. Rakennus- ja kuljetustyöläisiä lomalaki ei koskenut.

Porvarivallan aikaisen Tilastollisen Keskustoimiston tietojen mukaan lomarahat muodostivat 1939 suuressa ja keskisuuressa teollisuudessa 1,7 prosenttia työläisen kuukausipalkasta. Kun teollisuustyöläisen keskipalkaksi lasketaan 72 kruunua kuukaudessa, on 1,7 prosenttia siitä 1 kruunu 2 senttiä kuukaudessa. Suuren ja keskisuuren teollisuuden työläiset muodostivat noin kolmannesosan työläisten kokonaismäärästä. Loput työläisistä eivät saaneet minkäänlaista palkallista lomaa.

SOSIAALIVAKUUTUS JA -HUOLTO NEUVOSTO-EESTISSÄ

Neuvosto-Eestissä, samoin kuin koko Neuvostoliitossa, on voimassa valtion sairaus-, työtapaturma-, invaliditeetti- ja vanhuusvakuutus, joka koskee kaikkia työläisiä ja virkailijoita. Vakuutus tapahtuu valtion kustannuksella, joten työläisten palkoista ei peritä mitään korvauksia. Kaikki tehtaat ja virastot maksavat tätä varten tietyn summan sosiaalivakuutustilille, ja työn luonteesta riippuen se muodostaa 4,1—9 prosenttia työntekijäin palkasta. Ennen sotaa sairaskassojen varoista käytettiin kaksi kolmasosaa kassanjäsenten ja heidän perheittensä hoitokustannuksiin.

Neuvostomaassa lääkärinhoito on maksuton kaikille kansalaisille ja ammattiliittojen sosiaalielimille ei siitä synny minkäänlaisia menoja. Sen sijaan ne maksavat sairausavustusta ensimmäisestä sairauspäivästä alkaen ammattiyhdistysten jäsenille 50—90 prosenttia ja ammattiliittoihin kuulumattomille työntekijöille 25—45 prosenttia palkasta palvelusajan pituudesta riippuen. Käytännöllisesti katsoen kaikki työntekijät, muutamaa harvaa poikkeusta lukuunottamatta, ovat ammattiyhdistysten jäseniä ja saavat säädettyä sairausavustusta.

Työtä tekeville naisille maksetaan sosiaalivakuutusvaroista palkka synnytysloman ajalta ja pienipalkkaisille naistyöläisille annetaan avustusta pikkulapsen vaatteiden hankkimista ja lapsen ruokkimista varten. Sosiaalivakuutusvaroista maksetaan myös osa eläkkeistä (vanhuus- ja invalidieläkkeet) ja niillä hankitaan parantola- ja lomakotipaikkoja, jotka jaetaan työntekijöille 30 prosentin alennuksella tai ilman mitään maksua. Sanottakoon, että terveydenhuoltoministeriöllä onkin koko maata käsittävä laaja kylpylä- ja lomakotiverkosto. Niinpä esim. 1957 Eestissä sai alennetuin hinnoin lippuja sanatorioihin 6671 ja lomakoteihin 11 039 työntekijää. Tuotanto-osuuskuntien työntekijät on vakuutettu osuuskuntien vakuutuskassoissa, joihin osuuskunnat maksavat tietyn prosentin osuuskunnan työntekijöiden palkkojen mukaisesti. Sosiaalivakuutusvarojen lisäksi valtion budjetista käytetään suuria summia työtätekevien hyvinvoinnin kohottamiseen, eläkkeiden maksamiseen, kuten esim. sotainvalidien ja kaatuneiden sotilaiden perheiden eläkkeisiin ja avustuksiin yksinäisille (50 ruplaa lasta kohti kuukaudessa) sekä monen lapsen äideille. Tällaista avustusta annetaan kolmannen lapsen synnyttyä 200—2500 ruplaa lasten yhteisluvusta riippuen. Näistä varoista maksetaan myös perheavustukset neljännestä lapsesta lähtien 40—150 ruplaa kuukaudessa lasta kohti. Myös vanhain-, invalidien ja kroonisten sairaiden kodit ovat valtion ylläpitämiä.

Lokakuun 1 päivästä 1956 on astunut voimaan uusi eläkelaki, jolla on kohotettu huomattavasti aikaisempia eläkkeitä ja samalla laajennettu työntekijöiden piiriä, joilla on oikeus saada eläkettä vanhuuden ja invaliditeetin vuoksi tai perheenpään kuoltua. Jokainen työläinen ja virkailija saa eläkettä, miehet 60 ja naiset 55 ikävuodesta lähtien. Useissa ammateissa miehet alkavat saada eläkettä 50 ja naiset 45 ikävuodesta lähtien.

Täydellisen eläkkeen saantiin ovat oikeutettuja työläiset ja virkailijat — miehet, jotka ovat työskennelleet 25 vuotta ja naiset 20 vuotta. Maanalaisissa ja terveyttä vahingoittavissa töissä sekä kuumissa tehdasosastoissa työskenteleville eläke myönnetään aikaisemmin: miesten työskenneltyä 20 ja naisten 15 vuotta.

Eläkkeennauttijalle maksetaan eläkkeeseen 10 prosentin lisä, jos hän on työskennellyt keskeytymättä yli 15 vuotta tai jos koko palvelusaika on miehillä vähintään 35 ja naisilla 30 vuotta. Vanhuuseläkkeen alin määrä on 300 ja ylin määrä 1200 ruplaa kuukaudessa.

Invalideille sekä työtapaturman tai ammattitaudin johdosta työkykynsä menettäneille eläke maksetaan palvelusvuosista riippumatta työkyvyn menettämisprosentin tai heidän ennen sairastumistaan saamansa keskimääräisen ansion mukaan 210—1200 ruplaa kuukaudessa. Invalideille, jotka ovat menettäneet työkykynsä jonkin yleisen, eikä siis ammattisairauden vuoksi, eläkettä maksetaan ennen sairastumista saadun palkan ja työkyvyn menettämisprosentin mukaisesti 160—900 ruplaa kuukaudessa. Eläkettä saavat myös työkyvyttömät perheenjäsenet huoltajan kuoltua. Keskimääräinen vanhuudeneläke on tasavallassa nykyisin 400—500 ruplaa kuukaudessa. Laskiessamme kruunun ja ruplan suhteeksi 1:8 tämä olisi verrannollinen 50—62,5 kruunuun vuodelta 1938. Näin ollen Neuvosto-Eestissä eläkkeelle siirtyvä työläinen saa miltei yhtä paljon rahaa kuin porvarillisessa Eestissä työskennellessään. Sosiaalivakuutuksesta ja valtion varoista työläisille koituvat lisätulot muodostavat nykyisin noin 12 prosenttia työläisen palkasta. Keskipalkan ollessa 875 ruplaa se tekee 105 ruplaa kuukaudessa. Kuten edellä jo totesimme, tekivät työläisen lisätulot porvarillisessa Eestissä 1938 samoista lähteistä 5 kruunua 50 senttiä. Laskiessamme kruunun 8 ruplaksi, tekisi se 44 ruplaa kuukaudessa, tahi miltei 2,6 kertaa vähemmän kuin todellisuudessa.

Tähän on vielä lisättävä työntekijöiden palkallinen loma. Neuvostoliitossa saavat kaikki työläiset ja virkailijat palkallista lomaa työn laadusta riippuen 12—24 päivää vuodessa. Kun otamme keskimääräiseksi lomaksi 15 päivää, mikä tekee 5 prosenttia vuoden työajasta, saamme 875 ruplan kuukausipalkalle 44 ruplan lisän kuukaudessa. Verrattaessa tätä Eestin työläisten porvarivallan aikaiseen lomaan näemme, että työläinen saa nyt palkallisen loman muodossa rahassa laskettuna yli neljä kertaa enemmän lisätuloja kuin ennen sotaa.

TYÖTÄTEKEVIEN TERVEYDENHUOLTO PORVARIVALLANAIKAISESSA EESTISSÄ

Porvariston vallan aikana jokaisen kansalaisen oli huolehdittava itse terveydestään valtion puuttumatta juuri lainkaan koko asiaan. Terveyttään saattoi taas hoitaa vain se, jolla oli rahaa. Kenellä sitä ei ollut, sai kuolla. Lääkärit olivat melkein kaikki yksityisiä ja lääkärinhoito yleensäkin hyvin kallista. Lääkärillä käynti maksoi Tallinnassa tavallisesti 2—3 kruunua, eli työläisen päiväpalkan. Lääkärin käynti potilaan luona maksoi 5 kruunua, eli kaksi päiväpalkkaa. Hoito sairaalan halvimmassa luokassa maksoi tavallisesti 3 kruunua, minkä lisäksi lääkkeistä, leikkauksista ja muista hoitotoimenpiteistä oli maksettava erikseen. Lääkkeet olivat niinikään kalliita. Kansan puheessa „apteekin vaaka" tarkoittikin täsmällisyyttä ja „apteekin hinta" korkeata hintaa. Senvuoksi Eestin silloisissa oloissa jopa keskivarakkaidenkin kansalaisten oli tarkoin punnittava sairauden vakavuus ennenkuin he kääntyivät lääkärin puoleen. Valtio puuttui terveydenhoidollisiin kysymyksiin vain kulkutautien raivotessa, kun ne muuttuivat vaarallisiksi varakkaimmille kerroksille ja vallanpitäjille itselleen. Se oli kuitenkin hyvin vähäistä, jonka vuoksi kuolleisuus tarttuviin tauteihin olikin yleensä suuri. Pakkohoitoon valtion kustannuksella määrättiin sellaiset sairaat, jotka muuttuivat ympäristölleen vaarallisiksi, kuten raivohullut, spitaalitautiset jne.

Työläisten hoitomahdollisuudet olivat varojen puutteessa sangen rajoitetut. Ne työläiset, jotka olivat sairasapukassojen jäseniä (kuten edellä totesimme, heitä oli vajaat puolet kaikista työläisistä), saivat jonkinlaista hoitoa sairasapukassojen kustannuksella. Sensijaan perheen jäsenten hoitomahdollisuudet olivat hyvin rajoitetut. Viime hädässä saattoi suuremmissa kaupungeissa, kuten Tallinnassa, päästä surullisen kuuluisaan „ilmaiseen sairaalaan". Useimmissa tapauksissa tällaiset varattomat kansalaiset saivat kuitenkin „lääkärinapua" vain kerran — kuolemansa jälkeen, lääkärin kirjoittaessa kuolintodistuksen. Se tapahtui tavallisesti niin, ettei lääkäri edes nähnytkään vainajaa, ja tällainen asiakirja

vaadittiinkin hautajaisia varten vain kaupungissa. Maalla ja pieneissä kaupungeissa syntyi, eli ja kuoli kokonaisia köyhien sukupolvia ilman, että olisivat kertaakaan käyneet lääkärissä tai että lääkäri olisi astunut heidän kotinsa kynnyksen yli. Kun terveydenhoidollisiin kysymyksiin suhtauduttiin tällä tavalla, niin olivat myös valtion ja kuntien terveydenhuoltomenot ennen sotaa hyvin pienet. Toista maailmansotaa ennen terveydenhuoltomenot olivat sunnilleen 2,7 miljoonaa kruunua vuodessa. Edellyttäessämme, että näistä menoista saivat samanlaisilla oikeuksilla osansa myös työläiset ja laskiessamme 0,75 huollettavaa kutakin työläistä kohti, tulisi tästä kunkin työläisen osalle 4 kruunua 20 senttiä vuodessa eli 35 senttiä kuukaudessa.

TYÖTÄTEKEVIEN TERVEYDENHUOLTO NEUVOSTO-EESTISSÄ

Neuvosto-Eestissä, samoinkuin koko Neuvostoliitossa, lääkärinapu on maksutonta kaikille kansalaisille. Huolenpito kunkin kansalaisen terveydestä alkaa jo ennen hänen syntymistään. Naiset saavat synnytuslomaa 56 päivää ennen synnytystä ja 56 päivää sen jälkeen saaden koko ajalta palkan. Samoin on luotu koko maata käsittävä naisten ja lasten neuvolaverkosto. Tasavallassamme toimii nykyisin yli 160 lastenseimeä, joissa 1956 oli yli 5500 lasta. Lastenseimejä on melkein kaikkien suurempien tehtaiden yhteydessä. Aikuisten ja varsinkin lasten terveydestä huolehtivat Eestissä erikoiset laitokset, joiden kirjoissa ja jatkuvan valvonnan alaisina ovat kaikkine, joiden terveydentila herättää jonkinlaista epäilystä. Neuvostomaan terveydenhoitotyöntekijät pitävät tunnuksenaan vanhaa lääketieteen totuutta, että tauti on helpommin ehkäistävissä kuin parannettavissa. Ensimmäisenä ehtona on normaalinen elinolojen ja työehtojen luominen. Muiden apuneuvojen ohella on mainittava raskaiden ja epäterveellisten töiden koneistaminen. Polttoliuskeen louhinnasta, rakennus-, metsä- ja lastaustöistä, jotka porvarivallan

aikana tehtiin miltei yksinomaan lihasvoimin, on nyt koneistettu 70—90 prosenttia. Raskaiden töiden koneistuksen ja laajan työnsuojelun käyttöönoton ansiosta Eestissä alanee jatkuvasti työtapaturmien luku ja ammattitauteihin sairastuminen.

Lääkintähenkilökunnan ja lääkintälaitosverkoston kasvu porvarivallan jälkeisinä vuosina ilmenee seuraavasta taulukosta:

	v. 1937	v. 1956
Lääkäreiden lukumäärä	1037	2147
Sairaanhoitajahenkilökunta	1245	5403
Sairaspaikkoja sairaaloissa	4366	10165
Hoitopaikkoja parantoloissa	317	2000
Naisten ja lasten neuvoloita	24	94
Ensiapuasemia	1	17

Kaikkien näiden toimenpiteiden tuloksena kuolleisuus, varsinkin tarttuviin tauteihin, on vähentynyt huomattavasti. Niinpä esim. 1955 olivat Tallinnassa keuhkotautitapaukset vähentyneet puolella ja kuolleisuus 12-kertaisesti vuoteen 1937 verrattuna. Yleinen kuolleisuus tarttuviin tauteihin on vuoteen 1937 verrattuna vähentynyt 10-kertaisesti. Miltei nollassa oli kuolleisuus sellaisista tarttuvista taudeista kuin kurkkumätä ja lavantauti. Lasten kuolleisuus sodanjälkeisinä vuosina on huomattavasti vähentynyt. Tällaisiin tuloksiin pääseminen on vaatinut valtiolta suuria aineellisia arvoja. Vuonna 1957 käytettiin Neuvosto-Eestissä terveydenhuoltoon valtion varoja suunnilleen 270 miljoonaa ruplaa, josta summasta tasavallan budjetista 257,5 miljoonaa ruplaa, eli yli 220 ruplaa asukasta kohti vuodessa. Kun laskemme jälleen perheessä olevan huollettavia 0,75 henkeä, tulisi työläistä kohti 385 ruplaa vuodessa eli 32 ruplaa kuukaudessa. Se on suunnilleen 11 kertaa enemmän kuin porvarivallanaikaisessa Eestissä.

KUINKA PALJON PORVARILLISESSA EESTISSÄ KÄYTETTIIN KANSANVALISTUKSEEN

Tsaarinaikaan verrattuna Eestissä saavutettiin porvarivallan aikana eittämättä menestystä kansanvalistuksen alalla. Vuodesta 1930 lähtien saatettiin voimaan yleinen 6-luokkainen oppivelvollisuus, joka koski 8—16-vuotiaita. Kaikkien lasten oli 8-vuotiaina mentävä kouluun ja käytävä sitä 6 luokkaa eli 16 ikävuoteen asti. Laki uudistettiin kuitenkin jo 1934 siten, että oppivelvollisuus koski vain 8—14 ikävuosia. Täten virallisesti mitätöitiin 6-luokkainen pakollinen alkeissivistys, sillä yli 40 prosenttia oppilaista erosi tavallisesti alkeiskoulusta ennen koulun lopettamista.

Työläisnuorison valtaenemmistön sivistys rajoittui porvarillisessa Eestissä 4—6-luokkaiseen alkeiskouluun. Vain harvat työläisnuorisosta pääsivät oppikouluihin, sillä lukukausimaksut olivat Eestissä siihen aikaan hyvin korkeat, 50—80 kruunua vuodessa. Toiseksi, oli ryhdyttävä jo varhain ansaitsemaan leipäänsä. Työläisperheen varoilla ei pystytty elättämään 14—20-vuotiaita nuoria oppikoulun lopettamiseen asti. Korkeakouluihin pääsivät työläisnuorisosta vain jotkut harvat. Yliopistojen 120 kruunun suuruinen vuosimaksu muodosti työläisen melkein kahden kuukauden palkan. Senvuoksi niissä saivatkin opiskella vain ne työläisnuoret, joiden onnistui löytää sellainen sopiva sivuansio, joka ei haitannut opiskelua. Yleisen työttömyyden vallitessa sekin onnistui vain harvoilta.

Valistuskulut tekivät porvarivallan viimeisinä vuosina niin valtion kuin kuntienkin menoissa 13 miljoonaa kruunua vuodessa. Tähän oli laskettu myös koulukirjastojen kulut. On vaikea laskea, kuinka paljon työväenluokka hyötyi näistä menoista. Valtion kulut olivat lukuvuonna 1935/36 yhtä alkeiskoulun oppilasta kohti 59 kruunua, oppikoulun oppilasta kohti 118 ja ylioppilasta kohti 233 kruunua vuodessa. Kuten edellä totesimme, työläisperheiden lasten sivistys rajoittui pääasiassa alkeiskouluun ja usein sekin jäi vajavaiseksi. Näin ollen varakkaimmille kerroksille, joiden lapset opiskelivat oppi- ja korkeakouluissa, joutui suhteelli-

sesti suurempi osa valtion ja kuntien valistukseen käyttämistä varoista. Jos taas jaamme valistusmenot tasaisesti koko väestön kesken, tekevät ne yhtä ihmistä kohti vuodessa suunnilleen 11 kruunua 35 senttiä. Ja kun laskemme 0,75 huollettavaa kutakin työläistä kohti, niin toteamme, että työläinen sai porvarillisessa Eestissä valistukseen käytetyistä varoista suunnilleen 1 kruunun 65 senttiä kuukaudessa.

KUINKA PALJON NEUVOSTO-EESTISSÄ KÄYTETÄÄN KANSANVALISTUKSEEN

Suhtautuminen valistusoloihin heijastaa selvimmin miten suhtaudutaan ihmiseen porvarivallanaikaisessa ja Neuvosto-Eestissä. Hallitsevat kerrokset pitivät työläisiä tavallisina työjuhtina. Koska vaativan nykytekniikan käsittely edellyttää kuitenkin vähintään alkeellista sivistystä, niin sitä on annettava, vaikkakin vähimmäismäärä, mutta kuitenkin on annettava. Vanhassa Eestissä pidettiin koulutuskuluja turhina „tuottamattomina menoina", joita supistettiin ensi tilassa, jos valtiolla oli vaikeuksia tulojen ja menojen tasapainoon saattamisessa. Neuvostomaassa pidetään ihmistä arvossa ja huolehtiminen hänen aineellisista sekä kulttuuritarpeistaan on sosialistisen yhteiskunnan laki. Tämän vuoksi valistuksen antaminen Neuvostoliitossa ei rajoitu vain siihen tarpeelliseen minimiin, jota työprosessi ehdottomasti vaatii, vaan maassa on myös luotu kaikki edellytykset työtekijöiden kaikinpuoliseksi kehittämiseksi.

Neuvostoliitossa on nykyisin voimassa yleinen 7-vuotinen oppivelvollisuus. Tallinnassa ja muissa suuremmissa Neuvosto-Eestin kaupungeissa on jo voimaansaatettu yleinen maksuton 11-luokkainen oppivelvollisuus.

Alkeis- ja oppikouluissa opiskeli 1956/57 165 400 oppilasta, kun 1938/39 vain 138 000.

7-luokkaisen koulun loppettaneilla on monenlaisia mahdollisuuksia opintojensa jatkamiseen ammattikou-

luissa ja -opistoissa. Ne, jotka haluavat kehittyä ammattitaitoisiksi työläisiksi, voivat mennä ammattikouluihin, saaden siellä valtion täydellisen ylläpidon. Opiskeluaika näissä kouluissa kestää 1—2 vuotta, ja tällaisen koulun käyneistä tulee eri alojen ammattimiehiä, kuten viilareita, sorvaajia, sähköasentajia jne. Neuvosto-Eestissä oli 1956 tällaisia kouluja 14 ja niissä 3700 oppilasta.

7-luokkaisen koulun lopettaneet voivat myös siirtyä eri opistoihin eli teknikumeihin, joissa saavat keskikoulusivistyksen mitä erilaisimmille aloille. Niissä opiskeleminen on maksutonta ja oppilaat saavat stipendiä 130—250 ruplaa kuukaudessa.

Melkein kaikkien opistojen yhteydessä on myös kirjeosastoja, joissa voi opiskella työn ohella. Opistot huolehtivat kirjeopiskelijoiden lukujen ohjauksesta ja opiskelijat saavat palkallista lisälomaa niin tutkintojen kuin myös diploomityön valmistamisajaksi. V. 1956 Eestissä toimi 46 eri opistoa, joissa opiskeli 15 690 oppilasta, heistä 1942 kirjeteitse. Viimemainittujen joukossa eivät olleet harvinaisia myös yli 40-vuotiaat, joilla nuoruudessaan, porvarijärjestelmän oloissa, ei ollut mahdollisuutta hankkia erikoiskoulutusta ja jotka nyt käyttävät hyväkseen neuvostojärjestelmän suomia etuisuuksia. Niitä varten, joilla ei nuoruudessaan ole ollut mahdollisuutta hankkia oppikoulusivistystä ja jotka haluavat sen hankkia nyt, on olemassa aikuisten iltaoppikouluja ja kirjeoppikouluja, joissa opiskelee tuhansia ihmisiä.

Eestissä on nyt 6 korkeakoulua, joihin otetaan täydellisen oppikoulusivistyksen saaneita, nim.: Tarton Valtionyliopisto, jossa on 4349 opiskelijaa, Tallinnan Polyteknillinen Korkeakoulu (siinä on 2662 opiskelijaa), Eestin Maatalousakatemia (2476 opiskelijaa), Tallinnan Kasvatusopillinen Korkeakoulu (2177 opiskelijaa), Tallinnan Konservatorio (149 opiskelijaa), ja Tallinnan Taideinstituutti (164 opiskelijaa). Korkeakouluissa oli 1956 yhteensä 11 900 opiskelijaa, joista kirjeteitse luki 3200. Tämän lisäksi muiden liittotasavaltojen korkeammissa oppilaitoksissa, pääasiassa Moskovassa ja Leningradissa, opiskeli Eestistä yli 250 hen-

keä. Vertailun vuoksi mainittakoon, että 1938 oli Eestin korkeakouluissa 4550 opiskelijaa, joista Teknillisessä Yliopistossa (nykyisin Polyteknillinen Korkeakoulu) vain 513. Korkeakouluissa samoin kuin muissakin oppilaitoksissa opiskeleminen on nykyisin maksutonta ja opiskelijat saavat stipendiä 250—400 ruplaa kuukaudessa.

Jokaisella ministeriöllä on lisäksi omat kurssikeskuksensa, joissa lyhyemmillä tai pitemmillä kursseilla lisäävät tietojaan monien eri alojen työntekijät. Niille, jotka on lähetetty pitempiaikaisille kursseille ja joiden on tämän johdosta oltava pois työstään, maksetaan kurssiajalta täysi palkka.

Myös koulun ulkopuolella suoritettava valistustyö on parantunut. Yleisiä kirjastoja oli v. 1957 1666, 1938 vain 735. Niissä oli 1957 6 142 000 kirjaa, 1938 sitävastoin vain 861 300 kirjaa.

Neuvostoliitossa ovat kansanvalistukseen käytettävät varat huomattavasti lisääntyneet. V. 1957 nämä menot tekivät tasavallassamme suunnilleen 580 miljoonaa ruplaa (tasavallan budjetin osuus oli siinä 448 miljoonaa ruplaa). Yhtä asukasta kohti tulee näin ollen 504 ruplaa vuodessa, ja laskiessamme huollettavien kertoimeksi 0,75, saamme kuukaudeksi lisätuloja 74 ruplaa. Porvarivallanaikaan verrattuna kansanvalistusmenot ovat yhtä asukasta kohti kasvaneet yli viisinkertaiseksi.

NYKY-EESTIN TYÖLÄISEN ELINTASO PORVARIVALLANAIKAISEEN VERRATTUNA

Edellä olemme verranneet Neuvosto-Eestin työläisen reaalipalkkaa porvarivallanaikaiseen. Samoin olemme verranneet valtion tärkeimpiä menoja, jotka välittömästi tai välillisesti vaikuttavat kansan elintasoon. Sosiaalivakuutus-, valistus- ja terveydenhoitomenojen lisäksi on vielä paljon sellaisia valtion kuluja, joista meillä ei ole täsmällisiä tietoja. Niinpä asuntohallinnot saavat suuria summia asuntojen kunnossapitoon ja perusteellisiin korjauksiin, koska vuokrat ovat niin

alhaiset, että niistä ei riitä näiden kulujen korvaamiseen. Niinpä esim. Tallinnan kaupungin asuntohallinnolle myönnettiin 1956 valtion menoarviosta perusteellisia korjaustöitä varten asuinpinta-alan neliömetriä kohti 4,7 ruplaa, mikä nykyisissä keskinkertaisissa asuntooloissa tekee perhettä kohti vuodessa yli 100 ruplaa.

Edelleen jokaisella kunnollisesti toimivalla tehtaalla on oma rahastonsa, jonka kartuttamiseksi saadaan tietty prosentti suunnitelman ylittämisestä koituvista voitoista. Nämä varat käytetään työtätekevien elinolojen parantamiseen. Emme ole laskeneet myöskään niitä tuloja, joita parhaiden tehtaiden työntekijät saavat palkkioina voittaessaan sosialistisen työkilpailun, emmekä monia muitakaan pienempiä lisäansioita.

Maininnanarvoinen merkitys monissa työläisperheissä on myös puutarhalla ja palstalla, joita ne saavat valtiolta ilmaiseen käyttöönsä. Porvarillisessa yhteiskunnassa, jossa maa on yksityisomaisuutta, maan vuokra on varsinkin kaupungeissa ja kaupunkien lähistöllä hyvin korkea ja sen vuoksi pienenkin palstan hankkiminen on työläisille hyvin vaikeata. Jos lasketaan rahassa työläisen välittömät ja muut tulot porvariajalta ja nykyajalta, niin saamme seuraavanlaisen taulukon:

	v. 1938 kruunuissa	v. 1957 ruplissa
Työläisen rahatulot palkkana	69,6	808
Tulot sosiaalivakuutuksesta ja -huollosta	5,5	105
palkallisesta lomasta	1,2	44
valistusmenoista	1,65	74
terveydenhuoltomenoista	0,35	32
	78,30	1063

Tiedämme, että suurin osa työläisistä on perheellisiä. Tämän vuoksi yksinäisten työläisten palkkojen vertailu ei anna vielä täydellistä kuvaa heidän elintasostaan. Kuten edellä jo havaitsimme, työläisperheissä oli porvarivallanaikana työttömyyden vuoksi suuri prosentti työkykyisiä perheenjäseniä työssä käyneiden

perheenjäsenten huollettavana. Neuvostojärjestelmän vallitessa on kaikilla työkykyisillä perheenjäsenillä työnsaantimahdollisuus ja niitä onkin hyvin vähän, jotka eivät käy työssä. Edellä laskimme jokaisella työntekijällä olevan suunnilleen 0,75 huollettavaa, kuten porvarillisissa tilastoissakin lasketaan. Täsmällisemmin sanottuna tämä huollettavien kerroin on 0,71, joka perustuu vuoden 1934 väenlaskutilastoihin. Vuoden 1934 jälkeen Eestissä ei ole suoritettu väenlaskua, joten siitä ei ole nykyisin tarkkoja ja virallisia tietoja.

Välillisten laskelmien mukaan tämä luku lienee nyt pienempi. Toisaalta on kuitenkin kasvanut lapsien lukumäärä ja lapset ryhtyvät pitemmän oppivelvollisuusajan vuoksi työhön myöhemmin kuin porvarivallan aikana. Toisaalta taas, kuten jo totesimme, on nyt huomattavasti vähentynyt niiden perheenemäntien luku, jotka eivät käy ansiotyössä. Lisäksi opistojen ja korkeakoulujen oppilaat saavat nyt stipendiä. Työkyvyttömät vanhukset ja invalidit eivät ole enää työssä käyvien perheenjäsenten huollettavana, vaan he saavat valtiolta eläkkeen. Täman vuoksi työtätekevien palkkaa ei tarvitse jakaa monen hengen kesken, kuten porvarivallanaikana. Välillisten laskelmien mukaan ei huollettavien kertoimen pitäisi nyt olla 0,60—0,65 suurempi. Otamme otaksumamme maksimimäärän 0,65. Laskennan helpottamiseksi emme ota huomioon, että lapset kuluttavat vähemmän kuin aikuiset. Näinollen 1938 työläisen koko suoranainen ja välillinen ansio oli 78,3 kruunua eli 626,4 ruplaa 1,71 henkeä kohti laskettuna, mikä teki henkeä kohti 366 ruplaa. V. 1957 työläisen koko ansio — 1063 ruplaa — jakaantui 1,65 ihmisen kesken, mikä henkeä kohti tekee 644 ruplaa. Näitä kahtea numeroa verrattaessamme näemme, että työläisen nykyinen reaalipalkka on 75,9 prosenttia suurempi kuin vuonna 1938. Tämä ei tietysti ole ehdottoman täsmällinen luku ja se, kuten jokainen tilastollinen keskiarvo, antaa totuudenmukaisen kuvan vain siinä tapauksessa, että otamme tarkkailun kohteeksi kyllin suuren määrän työläisperheitä, sillä heilahtelut molempiin suuntiin saattavat olla hyvinkin suuret. Joka tapauksessa esitettyjen laskelmien perusteella voimme

varmuudella sanoa, että teollisuustyöläisen reaalielintaso oli Neuvosto-Eestissä 1957 keskimäärin 65—75 prosenttia korkeampi kuin 1938. Tällöin on otettava huomioon, että olemme vertailun lähtökohdaksi ottaneet porvarivallanaikaisen Eestin parhaan vuoden 1938. Mainittuna vuonna työläisten reaaliansiot olivat noin 15 prosenttia korkeammat kuin edellisinä korkeasuhdannevuosina 1927—1931. Kuten tiedämme, porvarivallan aikana vaihtelivat korkeasuhdanteiden vuodet pula- ja lamakausien kanssa viimemainittujen ollessa yleensä pitempiaikaisia. Jos siis olisimme vertailleet Neuvosto-Eestin työläisen elintasoa porvarivaltion pitempään ajanjaksoon, olisi ero nykyajalle paljon edullisempi.

MISSÄ TULEE NÄKYVIIN TYÖLÄISTEN ELINTASON NOUSU NEUVOSTO-EESTISSÄ

Porvarivallan aikaan verrattuna työläisperheen eri menoissa on tapahtunut oleellisia muutoksia. Vuokrien muodostaessa työläisperheen menoista ennen sotaa keskimäärin 25 prosenttia, niiden merkitys on nykysin verrattain pieni. Säästäessään näin vuokrissa työläinen voi tyydyttää nykyisin paremmin rouka-, vaate- ja muut tarpeensa. Tätä osoittaakin vakuuttavasti eri tarvikkeiden myynnin jatkuva lisääntyminen. Ennen sotaa kauppiaiden keskuudessa oli tapana sanoa, että kaupassa käy päivän aikana sata kerjäläistä, kymmenen asiamiestä ja yksi ostaja. Olipa Neuvosto-Eestin kaupoissa puutetta mistä muusta tahansa, mutta ostajien vähyyttä ei kukaan voi valitella. Pikemminkin voidaan puhua päinvastaisesta. Huolimatta siitä, että kauppaverkosto on niin Tallinnassa kuin muuallakin viime vuosina kasvanut, myymälät ovat jatkuvasti täynnä ostajia. Vähittäismyyntiverkoston liikevaihto oli Eestissä 1950 2814,2 miljoonaa ja 1957 4995 miljoonaa ruplaa.

TYÖLÄISTEN RUOKAILUOLOT EESTISSÄ ENNEN JA NYT

Ruokatarpeiden käyttöä osoittavat yleiset tilastotiedot puuttuvat porvarivallanaikaiselta kaudelta. Mutta jos otamme lähtökohdaksi vuoden 1937/38 työläisbudjetin tutkimustulosten mukaisesti keskipalkkaisen työläisperheen ruokatarpeiden käytön kutakin vakinaista kuluttajaa kohti, niin saamme asiasta kuitenkin jonkinlaisen yleiskuvan. Vakinainen kuluttaja on tilastollinen käsite, jonka perustana on 14—59-vuotiaan mieshenkilön ravinnontarve. Samanikäisten naisten sekä kaikkien yli 60-vuotiaiden ravinnontarve on laskettu 0,80:ksi. Lasten ravinnontarve on iän mukaan laskettu 0,20—0,80:ksi. Tämän perusteella on vuodelta 1937/38 otettu huomioon kaikki ruokatarpeet, niin ostetut kuin omasta taloudestakin saadut. Vertailujen vuoksi esitämme Tallinnassa 1957 kullekin vakinaiselle kuluttajalle myydyt ruokatarpeet. Omasta puutarhasta ja karjasta saatuja ruokatarpeita ei ole otettu huomioon. Näin saamme seuraavanlaisen taulukon:

Vakinaisen kuluttajan ruoantarve vuodessa

	v. 1937/38		v. 1957	
Leipä (laskettuna jauhoissa) ja suurimot	135	kg	167	kg
Sokeri ja leipomotuotteet	26,5	,,	57,2	,,
Margariini ja kasvisöljy	7,8	,,	6,6	,,
Maito	178	,,	217	,,
Juusto	0,5	,,	2,4	,,
Voi	7,1	,,	12,5	,,
Munat (kpl)	84		106	,,
Liha- ja lihajalosteet	50	kg	62,6	,,
Kala- ja kalajalosteet	25,8	,,	22,3	,,

Kuten huomaamme, pistää erikoisesti silmään sellaisten kaloripitoisten ruokatarpeiden kuin voin, juuston, sokerin, leivonnaisten, munien jne. kulutuksen lisäys. Niin kalorioiden kuin valkuaisaineidenkin suhteen Eestin työläisen ruokavalio on nykyisin paljon rik-

kaampi kuin porvariston vallan aikana. Leivän osalta vehnäleipä teki 1938/39 yleisestä leivänkulutuksesta 20—22 prosenttia. Nyt se on yli 50 prosenttia.

TEOLLISUUSVALMISTEIDEN KULUTUS

Ruokatarpeiden kulutuksen lisääntymisen ohella on kasvanut myös erilaisten teollisuustuotteiden kulutus. Vuoden 1937/38 budjetin tutkimustietojen mukaan uusien vaatteiden ostoon käytettiin 45 kruunua 24 senttiä vakinaista kuluttajaa kohti. V. 1957 Tallinnassa myytiin yhtä vakinaista kuluttajaa kohti kangasta, vaatteita ja jalkineita keskimäärin 2527 ruplan arvosta. Käyttäessämme vaatetusmenojen arvioinnissa kruunun ja ruplan suhdetta 1:10,4 huomaamme, että Tallinnassa ostetaan nykyisin kuluttajaa kohti vaatteita keskimäärin 5,5 kertaa enemmän kuin keskituloisessa työläisperheessä 1938/39.

Tallinnassa, jonka asukasluku on 257 000, myytiin vähittäismyyntiverkostossa 1957:

Villakankaita	355 000	metriä
Pumpulikankaita	4 839 000	,,
Silkkikankaita	1 136 000	,,
Liinakankaita	412 700	,,
Valmiita vaatteita	2 036 000	kappaletta
Trikootuotteita	2 500 000	,,
Sukkia	2 010 000	paria
Nahkajalkineita	1 052 000	,,
Kumijalkineita	430 000	,,

Tallinnassa, joka on tasavallan suurin keskus, käyvät tekemässä ostoksia myös toispaikkakuntalaiset. Kun tarkastelemme vaatteiden ja jalkineiden myyntiä koko tasavallassa 1957, niin tällöinkin lankeaa vakinaista kuluttajaa kohti 1316 ruplaa, eli keskimäärin 2,8 kertaa enemmän kuin keskipalkkainen työläisperhe kulutti ennen toista maailmansotaa.

Vuoden 1937 talouslaskelmien mukaan Eestin vähittäismyyntiverkoston liikevaihto oli 1936 suunnilleen

176 miljoonaa kruunua. Talouslaskelmat eivät kuitenkaan anna riittävää selvyyttä vähittäismyynnin liikevaihdon rakenteesta, joten ei voida sanoa, paljonko siinä on sellaisia tuotteita, kuten kivennäislannotteet, erilaiset koneet, työkalut jne., joilla ei enää ole vähittäismyyntiverkoston liikevaihdossa oleellista merkitystä. Laskiessamme tämän osuuden 10 miljoonaksi kruunuksi ja ottaessamme hintojen suhteeksi 1:11, olisi senaikaisen vähittäismyynnin liikevaihdon pitänyt olla 166×11=1826 miljoonaa ruplaa. V. 1957 Neuvosto-Eestin vähittäismyynnin liikevaihto oli 4995 miljoonaa ruplaa eli 272 prosenttia suurempi kuin vuonna 1936. Koska väkiluku mainittuna ajanjaksona ei ole oleellisesti muuttunut, niin tämä merkitsee sitä, että jokainen Neuvosto-Eestin kansalainen ostaa nykyisin 2,7 kertaa enemmän erilaisia tuotteita kuin porvarivallanaikaisessa Eestissä.

Vähittäismyynnin liikevaihdon kasvuun ovat vaikuttaneet monet tekijät eikä sitä osoittavia numeroita voida suoraan verrata kansan elintason nousua kuvaaviin numeroihin. On muistettava, että luontaistalouden osuus oli Eestin maaseudulla ennen sotaa paljon suurempi kuin nykyisin. Toisaalta taas tiedämme, että suuri osa ostoista lankesi siihen aikaan varakkaamman, porvarikerrostuman osalle. Mutta ottaessamme huomioon nämä molemmat varaukset vähittäismyynnin lisäys osoittaa epäilemättä koko kansan elintason huomattavaa kohoamista.

Ruokatarpeiden, vaatteiden ja jalkineiden oston lisääntyessä on huomattavasti kasvanut myös sellaisten tarvikkeiden kuin radiovastaanottimien, televisioiden, jäähdytyskaappien, polkupyörien ja muiden sellaisten tarpeiden kysyntä. Kaupunkien kaduille ja maaseudullekin ilmestyy yhä enemmän henkilöautoja. Niiden kysyntä on kuitenkin paljon suurempi kuin autoteollisuutemme kykenee tyydyttämään.

OMAKOTITALOJEN RAKENTAMINEN

Omakotitalon rakentamiseen riittivät työläisen tulot porvarivallan aikana vain ani harvoin. Siitä huolimatta ja saattaa olla, että juuri sen vuoksi kun vuokrat olivat suhteellisen korkeat ja nielivät suuren osan ansioista, työläiset eivät voineet ajatella omakotitalon rakentamista. Valtaenemmistö Tallinnan laitakaupungeille pystytetyistä omakotitaloista kuului porvarivallan aikana liikemiehille, korkeimmille valtion- ja yksityisten toiminimien virkailijoille jne. Halusivatpa työläiset kuinka hartaasti tahansa päästä pois kurjista ja kalliista vuokra-asunnoista, oli siihen kuitenkin vain harvoin mahdollisuutta. Ei ollut varoja. Nykyisin työläisillä riittää siihen rahaa. Säästöjen lisäksi valtio antaa omakotitalojen rakentajille edullisilla ehdoilla rakennuslainaa. Omakotitaloja rakennetaan paljon, vaikkakin rakentajilla on vaikeuksia rakennusaineiden hankkimisessa. Siitä huolimatta, että tärkeimpien rakennustarpeiden tuotanto Eestissä porvariaikaan verrattuna on kasvanut moninkertaiseksi, kuten edellä jo totesimme, rakennustarpeista on laajan rakennustoiminnan vuoksi kuitenkin puutetta. Siitä huolimatta sodanjälkeisinä vuosina on kokonaisia uusia kaupunginosia kohonnut paitsi Tallinnassa myös Tartossa ja muissa kaupungeissa. Lisäksi valtiontilojen, maatalouskoneasemien ja muiden laitosten työntekijät rakentavat omakotitaloja myös maaseudulla. Yksistään Tallinnan työntekijät ovat sodanjälkeisinä vuosina rakentaneet omakotitaloja 37 852 m^2. Koko Eestissä oli tammikuun 1 päivään 1956 mennessä rakennettu 5600 omakotitaloa. Yksistään Tallinnassa on viime aikoina myönetty rakennuslupia 2200 omakotitaloon.

TYÖVÄENLUOKAN KULTTUURITASON NOUSU

Edellä totesimme, kuinka neuvostovallan aikana on lisääntynyt opiskelijain määrä eri kouluissa, aina alkeiskouluista alkaen korkeampiin oppilaitoksiin asti. Työläisperheiden lapset, joiden sivistys porvarivallan

aikana rajoittui 4—6-vuotiseen alkeiskouluun, opiskelevat nykyisin oppikouluissa. Ylioppilaiden lukumäärä on kolminkertaistunut ja ylioppilaat ovat poikkeuksetta työtätekevien lapsia. Aikaisemmin yliopistoon pääsivät vain jotkut harvat työläisnuorison edustajat. Tässä ilmenee selvästi työväenluokan elintason kohoaminen. Työväenluokalla on nyt mahdollisuus siihen, mihin porvarivallan aikana eivät pystyneet edes kaikki varakkaammatkaan. Korkeakoulusivistyksen hankkiminen oli siihen aikaan niin vaikeaa, että keskivarakkaaseenkin porvaristoon kuuluvien lastenvanhempien oli ennen lapsensa yliopistoon lähettämistä punnittava tarkoin kukkaronsa mahdollisuudet.

Kansan sivistyksen kohotessa ja aineellisen aseman parantuessa on kasvanut lehtien, aikakausjulkaisujen ja kirjojen kysyntä. Eestin kirjallisuuden klassikoiden teoksia on neuvostovallan vuosina julkaistu monta kertaa enemmän kuin porvarivallanaikana ja ennen sitä yhteensä. Kirjojen keskimääräiset painokset ovat moninkertaistuneet. Porvarivallanaikana kaunokirjallisten teosten keskipainos nousi harvoin 2000—3000 kappaleeseen. Runoteokset ilmestyivät tavallisesti muutaman sadan kappaleen painoksina ja lehdissä saattoi usein löytää kirjoituksia, että nykyaika ei ole muka sopiva runojen leviämiselle. Nykyisin kaunokirjalliset teokset julkaistaan 20 000—40 000 kappaleen painoksina. Runoteosten painokset ovat jopa 9000 kappaletta.

Työtätekevä kansa ei osallistu kulttuurielämään ainoastaan kirjojen välityksellä. Se osallistuu yhtä innokkaasti kaikkiin muihinkin kulttuuririentoihin, jota osoittaa sekin, että vanhaan aikaan verrattuna teattereissa kävijöiden määrä on kaksinkertaistunut elokuvayleisöstä puhumattakaan. Tämä kulttuurielämän vilkastuminen kuvastaa kansan aineellisen hyvinvoinnin ja varakkuuden kasvua. Ennen sotaa olivat kirjat korkean hintansa vuoksi harvinaisuuksia jopa keskivarakkaidenkin kansalaisten kodeissa työläisperheistä puhumattakaan. Nykyisin sensijaan on vähän työläisperheitä, joilla ei ole omaa kotikirjastoaan. Kirja on muuttunut työläisille yhtä jokapäiväiseksi elämäntarpeeksi kuin elokuvat ja teatteritkin. Työväenluokan

elintason kohoaminen ilmenee myös urheilussa. Sellaiset urheilualat kuin verkkopallo, purjehdus ja moottoripyöräily olivat Eestissä ennen kalliutensa vuoksi melkein poikkeuksetta porvarinuorison monopoliharrastuksia. Nyt nämä urheilulajit ovat työläisnuorison keskuudessa hyvin suosittuja.

TYÖTÄTEKEVÄN VÄESTÖN ELINTASON NOUSUN NÄKÖALAT

Ennen sotia Eestin työväenluokan elintaso oli eräs Euroopan alhaisimpia. Kansainvälisen työtoimiston tietojen mukaan, joissa lontoolaisen työläisen reaalipalkka 1926 laskettiin 100, Tallinnan työläisen palkka oli 38. Porvarihallituksen 20 rauhallisena vallassaolovuotena porvarilliset taloustieteilijät kinastelivat siitä, onko työläisten reaalipalkka saavuttanut tsaarin-Venäjän tason vaiko ei. Taloudellisia suhdanteita vastaavasti työläisen reaalipalkka vaihteli usein. Neuvosto-Eesti on toisen maailmansodan jälkeen saanut 13 vuotta kehittyä rauhallisissa oloissa. Ensimmäisen sotaa edeltäneen neuvostovuoden saavutukset hävitti lähes neljä vuotta kestänyt sota, jonka aiheuttamat tuhot olivat hyvin suuret. Tuhottiin monia suurempia tehtaita, kuten Kreenholmin manufaktuuri, verkatehdas ja pellavatehdas Narvassa, Baltian manufaktuuri sekä Vaneeri- ja huonekalutehdas Tallinnassa, Tyrin paperitehdas, Kärdlan verkatehdas jne. Kaikki tuotantolaitokset kärsivät enemmän tai vähemmän. Suuremmissa kaupungeissa, kuten Tallinnassa ja Tartossa tuhoutui suunnilleen puolet asuntotiloista. Toiseksi huomattavin teollisuuskaupunki Tallinnan jälkeen oli Narva, joka tuhoutui melkein kokonaan. Kaupungista oli jäljellä vain muutamia taloja. Melkein samanlaisen kohtalon omaksi joutuivat myös pikkukaupungit Põltsamaa, Antsla, Otepää, Möisakylä jne. Hyvin suuret olivat myös ihmismenetykset.

Samoin kuin Neuvostoliiton kaikkien kansojen, Eestinkin kansan piti sodanjälkeisinä vuosina kiinnittää koko huomionsa sodan jälkien hävittämiseen. Se kysyi tietysti aikaa, paljon työtä ja varoja. Kuluneena kol-

menatoista vuotena sodan aiheuttamat haavat on parannettu ja on rakennettu teollisuus, joka tuottaa 6—7 kertaa enemmän kuin porvariaikana. Samoin on koneellistettu maatalous, suoritettu laajakantoisia maanparannustöitä, rakennettu paljon asuintaloja, sairaaloita, kouluja jne.

Pääomasijoitukset ovat nykyisin paljon suurempia kuin porvarivallan aikana. Tämä johtuu yleisestä kansantulon kasvusta. Se ei ole vähäinen saavutus, että työläisten elintaso on kaiken tämän johdosta noussut 65—75 prosentilla.

Mutta sitäkin tärkeämpiä ovat tulevaisuuden näköalat. Eestin porvarillisella tasavallalla ei niitä ollut ja työtätekevien asema oli joksenkin toivoton.

Neuvostojärjestelmän olosuhteissa työläisten elintaso kohoaa jatkuvasti. Tilastollisen Keskushallinnon julkaisemien tietojen mukaan työläisten reaalipalkka kohosi viidentenä viisivuotiskautena (1950—1955) 39 prosentilla. Nykyisenä, kuudentena viisivuotiskautena (1956—1960) työläisten reaalipalkkaa on tarkoitus kohottaa vielä 30 prosentilla. Koska neuvostokansalla on tapana ylittää taloussuunnitelmansa, niin lähivuodet tuovat epäilemättä mukanaan työtätekevän väestön elintason jatkuvan nopean kohoamisen niin Eestissä kuin koko Neuvostoliitossakin.

Tämän takeena ovat viisivuotiskauden kahden ensimmäisen vuoden (1956—1957) saavutukset. Vuonna 1957 lyhennettiin työpäivää lauantaisin kuuteen tuntiin, nuorille (16—18-vuotiaille) työläisille saatettiin voimaan 6-tuntinen työpäivä, naistyöläisten synnytyslomaa pidennettiin niin, että nykyisin se on 112 päivää, siitä 56 päivää ennen synnytystä ja 56 päivää sen jälkeen, poistettiin lukukausimaksut oppi- ja korkeakouluissa ja saatettiin voimaan uusi eläkelaki. Tammikuun 1 päivästä 1957 kohotettiin pienipalkkaisten työntekijöiden palkkoja. Koko kansantaloudessa on alkanut asteittainen siirtyminen 7-tuntiseen työpäivään.

V. 1957 Neuvostoliiton teollisuustuotanto kohosi 10 prosentilla ja koko kansantulo 6 prosentilla. Nämä numerot antavat koko elämälle varmat näköalat ja osoittavat, että ihminen voi ja hänen kannattaa elää.

Kansan elintason kohoaminen jätkuvine kehitysnäköaloineen onkin aiheuttanut Eestissä väestön jatkuvan suurenemisen porvariaikaan verrattuna.

„Kulttuuriväsymys", jolla eräät porvarilliset sosiologit yrittivät selittää väestön lisääntymisen pysähtymistä porvarillisessa Eestissä, olikin todellisuudessa kansan valtaenemmistön kurjista elinehdoista ja toivottomista tulevaisuuden näköaloista johtunutta elämänväsymystä.

Kansan elintason kohotessa ja tulevaisuuden näköalojen parantuessa kansa on taas saanut takaisin uskonsa elämään. Kaiken muun ohella se ilmenee myös väkiluvun lisääntymisessä.

SISÄLLYS

Miksi Neuvosto-Eestissä väestönlisäys on suurempi kuin porvarillisessa Eestissä 3
Oliko porvarillisessa Eestissä kaikille työtä? 5
Porvarillisen Eestin työttömyystilastoa 8
Mitä työläiset menettivät osatyöttömyydestä 11
Salatyöttömyys porvarillisessa Eestissä 12
Onko Neuvosto-Eestissä työttömyyttä? 17
Työläisten palkat porvarillisessa Eestissä ja nyt 22
Mitä 69,6 kruunua merkitsi 1938 ja mitä 808 ruplaa merkitsi 1957 25
Mitä sosiaalivakuutus tarjosi työläiselle porvarivallanaikaisessa Eestissä 30
Sosiaalivakuutus ja -huolto Neuvosto-Eestissä 34
Työtätekevien terveydenhuolto porvarivallanaikaisessa Eestissä 37
Työtätekevien terveydenhuolto Neuvosto-Eestissä 38
Kuinka paljon porvarillisessa Eestissä käytettiin kansanvalistukseen 40
Kuinka paljon Neuvosto-Eestissä käytetään kansanvalistukseen 41
Nyky-Eestin työläisen elintaso porvarivallanaikaiseen verrattuna 43
Missä tulee näkyviin työläisten elintason nousu Neuvosto-Eestissä 46
Työläisten ruokailuolot Eestissä ennen ja nyt 47
Teollisuusvalmisteiden kulutus 48
Omakotitalojen rakentaminen 50
Työväenluokan kulttuuritason nousu 50
Työtätekevän väestön elintason nousun näköalat 52

Trükikoda „Punane Täht", Tallinn. Tell. nr. 547. 1958.